

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

BAKALaura DARBS

**NEKUSTAMĀ ĪPAŠUMA NODOKĻA PIEMĒROŠANAS
PROBLEMĀTIKA**

Darba autors:

Bakalaura studiju programmas

“Tiesību zinātne”

pilna laika klātienē

6. semestra students

Kārlis Jēkabs Īvāns

ki16020

Zinātniskais konsultants:

Doc. Dr. iur. Edvīns Danovskis

Rīga 2019

Anotācija

Bakalaura darba “Nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanas problemātika” mērķis ir noskaidrot, kādas regulējuma problēmas pastāv nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanā Latvijā.

Bakalaura darbā ir izvērtētas un aplūkotas trīs dažādas problēmas, kas var rasties piemērojot nekustamā īpašuma nodokli, konkrēti – likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” normas. Jāuzsver, ka visas šīs piemērošanas problēmas rada potenciālus pamattiesību aizskārumus. Likumdevējam būtu nepieciešams veikt likuma grozījumus, lai tās novērstu. Lai analizētu piemērošanas problemātiku, ir veikta tiesību normu salīdzināšana, veikts konstitucionalitātes (satversmības) tests, analizēti pamattiesību principi, t.sk. vienlīdzības princips. Ir apskatīts arī kā līdzīgi problēmjasautājumi tiek regulēti ārvalstīs, analizēta tiesību normu, kas regulē iespējamās problēmas, ģenēze, kā arī veikta izvērsta tiesu prakses izpēte. Darba ir sniegti iespējamie problēmu risinājumi, kā arī dotas norādes uz to, kā nepieciešams veikt normatīvā regulējuma izmaiņas.

Atslēgvārdi: likums “Par nekustamā īpašuma nodokli”, nekustamā īpašuma nodoklis, vienlīdzības princips, tiesības uz īpašumu, pamattiesības, nekustamā īpašuma nodokļa piemērošana.

Abstract

The purpose of bachelor paper “Issues of applying Law on Immovable Property Tax” is to determine, what kind of legislative problems exist in the application of Law on Immovable Property Tax in Latvia.

In this bachelor paper three different problems are assessed and looked over, which may rise when the Law on Immovable Property Tax is applied. It is necessary to mention that all of the three identified problems may cause potential violations of fundamental rights. It would be essential for legislator to amend the Law in order to remove the problems. In order to analyse the problems in application of the Law, comparison of legal provisions was performed, it was assessed whether problematic legal provisions comply with fundamental rights (constitutional test), principles of fundamental rights, including the principle of equality, were analysed. It has been reviewed how such problems are dealt with abroad, the creation of problematic legal provisions was analysed, as well as wide analyses of court practice regarding the mentioned problems. In this paper possible solutions to problems of applying the Law is given, clear directions on how the Law should be amended is given too.

Keywords: Law on Immovable Property Tax, immovable property tax, the principle of equality, the right to property, fundamental rights, applying the immovable property tax.

Satura rādītājs

Anotācija.....	2
Ievads.....	5
1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtās daļas atbilstība tiesiskās vienlīdzības principam.....	7
1.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtās daļas ģenēze.....	7
1.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtās daļas atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam	10
2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3. ¹ daļas atbilstība tiesiskās vienlīdzības principam.....	21
2.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3. ¹ daļas ģenēze.....	21
2.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3. ¹ daļas atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam	23
3. Likuma plānam pretēja nepilnība starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu	31
3.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmās daļas ģenēze	31
3.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 9. panta trešās daļas ģenēze	33
3.3. Likuma robs starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu.....	34
Kopsavilkums	41
Izmantoto informācijas avotu saraksts	43

Ievads

Nodokļa maksāšana tiesību normās noteiktajos gadījumos ir personas publiski tiesisks pienākums pret valsti.¹ Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” nosaka pienākumu Latvijas vai ārvalstu fiziskām un juridiskām personām un uz līguma vai citādas vienošanās pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvju, kuru īpašumā, tiesiskajā valdījumā vai lietošanā ir nekustamais īpašums, maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Būtībā visām personām, kuru rīcībā likumīgi ir nekustamais īpašums, ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli.

Latvijā pastāv dažādas problēmas ar nekustamā īpašuma nodokli.² Laika gaitā ir pastāvējuši dažādi strīdi saistībā ar nekustamā īpašuma nodokli, to norāda arī Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta judikatūra jautājumos, kas saistīti ar nekustamā īpašuma nodokli.³ Šajā bakalaura darbā autors ir centies identificēt galvenās problēmas, kas izriet no likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” pantiem, kā arī ar to piemērošanu saistīto problemātiku.

No augstāk minētā izriet, ka pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli ir daudziem Latvijas iedzīvotājiem, visiem nekustamā īpašuma īpašniekiem. Līdz ar to problēmas, kas rodas no minētā likuma piemērošanas, skar plašu personu loku. Tas nozīmē, ka regulējumam attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokli ir jābūt skaidram un saprotamam, tādām, kas nerada problēmas, kā arī jautājumus, un neietekmē, neskar nodokļu maksātāju pamattiesības.

Šajā darbā tiek identificēts, ka divi likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” panti nonāk potenciālā pretrunā ar Satversmē, kā arī citos starptautisko tiesību dokumentos ietvertu vienlīdzības principu. Proti, personas atrodas salīdzināmās grupās un pret vienu no šīm grupām attieksme ir sliktāka nekā pret otru. Tas ilgtermiņā nozīmē, ka personas, kas atrodas vienādos faktiskos apstākļos, bet dažādos tiesiskos apstākļos, maksā atšķirīgus nekustamā īpašuma nodokļus. Tas nozīmē, ka kādai personu grupai ir jāmaksā vairāk nekā citai tikai tāda iemesla dēļ, ka, piemēram, viena no daudzdzīvokļu mājām ir sadalīta dzīvokļu īpašumos un otra ir sadalīta tikai domājamās daļās.

---

¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004. gada 23. novembra spriedums lietā Nr. SKA-217.

² Bule, L., Leitāne, L. Nekustamā īpašuma nodokļa problēmas draud ar centralizāciju. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/286731-nekustama-ipasuma-nodokla-problemas-draud-ar-centralizaciju-2017> [skatīts 14.04.2019.]

³ Nekustamā īpašuma nodoklis. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/administrativo-lietu-departaments/klasifikators-pec-lietu-kategorijam/nodoklu-tiesibas/nekustama-ipasuma-nodoklis> [skatīts 14.04.2019.]

Starp diviem citiem likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” pantiem rodas likuma plānam pretēja nepilnība jeb likuma robs. No šiem pantiem, tos gramatiski iztulkojot, rodas situācija, kurā var nebūt iespējams zemesgrāmatā reģistrēt nekustamā īpašuma īpašnieku maiņu līdz taksācijas (tekošā) gada 15. februārim, jo persona vēl nav saņēmusi nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu.

Darba ir sniegti arī identificēto problēmu iespējamie risinājumi, dažkārt piedāvājot vairākus risinājuma veidus, kā arī rosinot kādas izmaiņas likumā būtu nepieciešams. Darbā noteikti nav analizētas visas problēmas, kas rodas ar nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanu, tajā ir analizētas autora ieskatā būtiskās problēmas, vēršot uzsvāru uz piemērošanas problemātiku attiecībā uz kopīpašniekiem.

Darba mērķis ir noskaidrot nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanas problemātiku Latvijā, vēršot uzsvāru uz ar kopīpašniekiem saistītām problēmām, kā arī tādām, kas ietekmē Satversmē ietvertās pamattiesības.

Darba uzdevumi: analizēt pantus, kas satur iespējamās problēmas, vērtēt pantu vēsturisko ģenēzi un tās ietekmi uz attiecīgo panta redakciju, izpētīt tiesu praksi saistībā ar minētajiem jautājumiem, izvērtēt, vai panti, kas potenciāli ir problemātiski, atbilst Satversmei, izmantojot satversmības testa kritērijus, izvērtēt ārvalstu regulējumu attiecībā uz līdzīgām problēmām, vērtēt iespēju uzlabot nacionālo regulējumu, piedāvājot risinājumus nacionālā regulējuma uzlabošanai.

Izmantotās pētījuma metodes: darba izstrādē tiek izmantota vēsturiskā metode, lai noskaidrotu pantu vēsturisko ģenēzi, kā arī to piemērošanas praksi laika gaitā, salīdzinošo metodi, analizējot kā citas valstīs tiek regulēti attiecīgie jautājumi, dedukcijas un gramatisko metodi, analizējot valsts praksi attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanu, tiesu prakses analīze un izpēte, polemika ar tiesu praksi, izvērtēšana, vai normas iztur konstitucionalitātes testu.

Bakalaura darbs sastāv no ievada, anotācijām latviešu un angļu valodā, trim nodaļām, septiņām apakšnodaļām, kopsavilkuma un izmantoto informācijas avotu saraksta.

1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtais daļas atbilstība tiesiskās vienlīdzības principam

1.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtais daļas ģenēze

Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” (turpmāk – Īpašuma nodokļa likums) 2. panta ceturtais daļa nosaka, ka nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām vai atrodas kopvaldījumā, maksā katrs kopīpašnieks (kopvaldītājs) atbilstoši savai domājamajai daļai kopīpašumā (kopvaldījumā).⁴

Īpašuma nodokļa likums tika pieņemts 1997. gada 4. jūnijā un stājās spēkā 1998. gada 1. janvārī. Likuma, kas pieņemts 1997. gada 4. jūnijā, 2. panta ceturtais daļa noteica, ka nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām vai atrodas kopvaldījumā, maksā katrs kopīpašnieks (kopvaldītājs) atbilstoši savai daļai kopīpašumā (kopvaldījumā).

Līdz 2012. gada 1. janvārim Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajā daļā nekādi grozījumi netika veikti. Ar grozījumiem, kas pieņemti 2011. gada 15. decembrī un kas stājas spēkā 2012. gada 1. janvārī, 2. panta ceturtajā daļā vārdi “daļai kopīpašumā” tika aizstāti ar vārdiem “domājamajai daļai”, veidojot normu tādu, kādā tā ir esošajā redakcijā.⁵

Īpašuma nodokļa likuma grozījumu, kas pieņemti 2011. gada 15. decembrī, anotācijā attiecībā uz 2. panta ceturto daļu ir norādīts, ka grozījumi minētajā pantā tiek izdarīti, jo konstatēts, ka šobrīd pastāv mēģinājumi no atsevišķu kopīpašnieku puses minēto likuma normu interpretēt pretrunā tās būtībai, mēģinot panākt, ka nekustamā īpašuma nodoklis būtu jāmaksā nevis atbilstoši reģistrētajam kopīpašuma domājamajām daļām, bet atbilstoši kopīpašnieku reģistrētai kopīpašuma lietošanas kārtībai.⁶

Turpmāk anotācijā tiek norādīts, ka saskaņā ar Civillikuma 1067. pantu īpašuma tiesības, kas pieder uz vienu un to pašu nedalītu lietu vairākām personām nevis reāli, bet tikai domājamās (ideālās) daļās, tā, ka sadalīts vienīgi tiesību saturs, ir kopīpašuma tiesība. Kopīpašnieka daļa ir domājamā daļa. Civillikuma 1071. pantā noteikts, ka uz kopējo lietu gulošās nastas, apgrūtinājumi un lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi jānes kopīpašniekiem

---

⁴ Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=43913>

⁵ 2011. gada 15. decembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/241838-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁶ Turpat.

samērīgi ar viņu daļām. Īpašuma nodokļa likuma 2.panta ceturtnā daļa nosaka kā piemērojama Civillikuma 1071. panta vispārīgā kārtība attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām, proti, ka nekustamā īpašuma nodokli maksā katrs kopīpašnieks atbilstoši savai daļai kopīpašumā, neatkarīgi no tā, kādu kopīpašuma daļu lieto katrs kopīpašnieks. Neraugoties uz lietošanas kārtības rezultātā radušos situāciju, kad katrs no kopīpašniekiem lieto kādu kopīpašuma objekta daļu kā pilnīgi patstāvīgu lietu, katram no viņiem joprojām īpašuma tiesības ir vienīgi uz domājamo daļu kopīpašumā kā uz bezķermenisku lietu, līdz ar to nodokļa aprēķins samērojams ar kopīpašnieka domājamo daļu kopīpašumā, neatkarīgi no tā, kādu kopīpašuma daļu kopīpašumā lieto kopīpašnieks.⁷

Anotācijā papildu tiek norādīts, ka kopīpašnieki var izveidot atsevišķo īpašumu - sadalot ēku dzīvokļu īpašumos, bet arī tādā gadījumā par ēkas daļu, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, nekustamā īpašuma nodokli kopīpašniekiem ir jāmaksā atbilstoši reģistrētajām kopīpašuma domājamajām daļām. Iespēja izveidot atsevišķu dzīvokļa īpašumu bija noteikta gan likumā „Par dzīvokļa īpašumu”, kas bija spēkā no 1995.gada 26.oktobra līdz 2010.gada 31.decembrim, gan arī Dzīvokļa īpašuma likumā, kas ir spēkā no 2011.gada 1.janvāra, tai skaitā dzīvokļa īpašuma statuss piemērojams arī nedzīvojamām telpām.⁸

Likumprojekta anotācijā noteikts, ka, lai novērstu tiesību normas atšķirīgu interpretāciju un piemērošanu, kā arī turpmākās tiesvedības jautājumā par nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu par kopīpašumā esošo nekustamo īpašumu, nepieciešams precizēt minēto likuma normu, nosakot, ka nodoklis maksājams tikai atbilstoši kopīpašnieka domājamai daļai kopīpašumā. Ņemot vērā iepriekš minēto, Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtnā daļa ir attiecīgi precizēta.⁹

Uz likumprojekta otro lasījumu Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtnajai daļai netika iesniegti saturiski grozījumi, tikai tehnisks precizējums no Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas, kas arī tika atbalstīts.¹⁰

Augstākā tiesa 2011. gada 14. novembra spriedumā ir norādījusi, ka, nosakot pienākumu maksāt nodokli, ir apskatāma kopīpašnieku noteiktā lietošanas tiesību izmantošanas

---

⁷ 2011. gada 15. decembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/B527E58AB453747AC225795A0033679B?OpenDocument>

⁸ Turpat.

⁹ Turpat.

¹⁰ Priekšlikumi likumprojekta “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” (Nr. 118/Lp11) izskatīšanai 2. lasījumā. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/0E3A2E722C2CA389C22579660054B312?OpenDocument>

kārtība.¹¹ Jāņem vērā, ka Augstākā tiesa šo spriedumu ir pieņēmusi pirms stājās spēkā grozījumi Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajā daļā, kā arī grozījumi Īpašuma nodokļa likumā ir izdarīti neilgi pēc šī sprieduma stāšanās spēkā.

Augstākā tiesa spriedumos, kas pieņemti pēc grozījumu, kas izdarīti Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajā daļā, spēkā stāšanās, norāda, ka kopš 2012. gada 1. janvāra, kad stājās spēkā grozījumi Īpašuma nodokļa likumā, kopīpašuma lietošanas kārtībai vairs nav atzīstama ietekme uz nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas kārtību. Maksājot nekustamā īpašuma nodokli par kopīpašumu, katra kopīpašnieka daļa nosakāma atbilstoši īpašumā esošajām domājamām daļām, neņemot vērā kopīpašuma lietošanas kārtību, pat ja šāda vienošanās reģistrēta zemesgrāmatā.¹²

Augstākā tiesa, pamatojot augstāk minēto tēzi, atsaucās un minētā likumprojekta anotāciju, kurā skaidri tiek pausta likumdevēja griba. Augstākā tiesa nevērtē normas tiesiskumu, tikai norāda, ka atbilstoši spēkā esošajam regulējumam katra kopīpašnieka daļa nosakāma atbilstoši īpašumā esošajām domājamām daļām, neņemot vērā kopīpašuma lietošanas kārtību.

Satversmes tiesa lietā Nr. 2017-35-30 “Par Rīgas domes 2015. gada 9. jūnija saistošo noteikumu Nr. 148 “Par nekustamā īpašuma nodokli Rīgā” 3.2.1. apakšpunkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam teikumam”, citastarp apskatīja arī Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturto daļu.

Satversmes tiesa spriedumā norāda, ka atbilstoši Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajai daļai nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām, maksā katrs kopīpašnieks atbilstoši savai domājamai daļai kopīpašumā. Lai gan nodokļa aprēķinā tiek ņemts vērā katram nodokļa maksātājam piederošo domājamo daļu skaits, par nodokļa objektu joprojām ir uzskatāma visa dzīvokļa īpašumos nesadalītā daudzīvokļu māja, nevis domājamā daļa vai konkrētas personas lietošanā esošās telpas.¹³ Izdarot šo secinājumu Satversmes tiesa atsauca uz iepriekš minēto Augstākās tiesas spriedumu.

Jānorāda, ka Satversmes tiesa šajā spriedumā, kurā citastarp atsaucās uz Augstākās tiesas atziņām, norādīja, ka Rīgas pilsētas saistošo noteikumi 3.2.1. apakšpunkts ir atbilstošs

---

¹¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. A42643208, SKA-490/2011, 11. punkts.

¹² Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 3. jūlija spriedums lietā Nr. A420337714, SKA 90/2018, 8. punkts.

¹³ Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-35-03, 16.2 punkts.

Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam teikumam. Šim Satversmes tiesas spriedumam ir Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Artūra Kuča atsevišķas domas, kurās norādīts, ka minēto saistošo noteikumu 3.2.1 apakšpunkts nav atbilstošs Satversmei.

Kopumā no augstāk minētā var secināt, ka likumdevējs ir skaidri vēlējis noteikt, ka katra kopīpašnieka daļa nosakāma atbilstoši īpašumā esošajām domājamām daļām, neņemot vērā kopīpašuma lietošanas kārtību. Uz šādu likumdevēja vēlmi skaidri norāda grozījumi Īpašuma nodokļa likumā, kas stājās spēkā 2012. gada 1. janvārī. Pēc šo grozījumu izdarīšanas Augstākā tiesa ir pieņēmusi spriedumus, ņemot vērā šīs normas redakciju, pēcāk Augstākās tiesas skaidrojuma par šo normu ir pievienojusies arī Satversmes tiesa. Autors vēlas norādīt, ka, lai arī Satversmes tiesa savā spriedumā ir atsauksies un pievienojusies Augstākās tiesas spriedumam, tā nav vērtējusi Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturto daļas atbilstību Satversmei, it īpaši tiesiskās vienlīdzības principam.

1.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtais daļas atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam

Tiesiskās vienlīdzības principu vai tā elementus nosaka Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14. pants¹⁴, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 2. panta pirmā daļa, 3. pants un 24. pants¹⁵, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2. pants¹⁶, Eiropas Pamattiesību hartas 20. – 26. pants¹⁷, un arī citi starptautisko cilvēktiesību dokumenti. Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantā arī ir noteikts tiesiskās vienlīdzības princips: “Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”¹⁸

Vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir jābūt vienādei, savukārt atšķirīgos apstākļos izturēšanās ir jābūt atšķirīgai – to nozīmē tiesiskās vienlīdzības princips. Šai vienkāršajai un klasiskajai tiesiskās vienlīdzības principa izpratnei ir pievienojusies arī

---

¹⁴ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/649> [skatīts 15.03.2019.]

¹⁵ Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/705> [skatīts 15.03.2019.]

¹⁶ ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> [skatīts 15.03.2019.]

¹⁷ Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> [skatīts 15.03.2019.]

¹⁸ Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>

Satversmes tiesa.¹⁹ Tā tiesiskās vienlīdzības principu izprot gan Eiropas Savienības tiesa,²⁰ gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa.²¹

Ir nepieciešams noskaidrot, vai Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļa atbilst Satversmes 91. pantam, proti, šajā pantā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam. Satversmes normā nostiprinātā tiesiskās vienlīdzības principa uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādam privilēģijām.²²

Lai izvērtētu, vai Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļa atbilst Satversmes 91. pantam, ir jānoskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai minētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir legītīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.²³

Īpašuma nodokļa likums paredz, ka nekustamo īpašnieku īpašniekiem ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Likums nosaka arī nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas kārtību. Likuma 2. panta ceturtdaļa nosaka, ka nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām vai atrodas kopvaldījumā, maksā katrs kopīpašnieks (kopvaldītājs) atbilstoši savai domājamai daļai kopīpašumā (kopvaldījumā).

Minētā norma paredz, ka, ja persona dzīvo daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā, kas nav sadalīta dzīvokļa īpašumos, tai ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši savai domājamai daļai.

Īpašuma nodokļa likuma 2. panta pirmā daļa paredz, ka nekustamā īpašuma nodokli maksā Latvijas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas un uz līguma vai citādas vienošanās pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvji, kuru īpašumā, tiesiskajā valdījumā vai – Īpašuma nodokļa likuma noteiktajos gadījumos – lietošanā ir nekustamais īpašums.

Augstāk minētā norma nosaka, ka visiem nekustamā īpašuma īpašniekiem ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Proti, ja daudzdzīvokļu dzīvojamā māja ir

---

¹⁹ Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa spriedums lietā Nr. 2000-07-0049.

²⁰ Eiropas Savienības tiesas 1997. gada 2. oktobra spriedums lietā Nr. C-100/95, ECR I-5289.

²¹ Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2000. gada 3. oktobra spriedums lietā Camp and Bourimi v. The Netherlands, 37. punkts.

²² Satversmes tiesas 2018. gada 12. decembra spriedums lietā Nr. 2018-06-0103, 12. punkts.

²³ Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-28-0306, 11. punkts.

sadalīta dzīvokļu īpašumos, tad attiecīgais dzīvokļa īpašnieks maksā nekustamā īpašuma nodokli par savā īpašumā esošo dzīvokli.

Līdz ar to personas, kuras dzīvo daudzdzīvokļu mājās, kas nav sadalītas dzīvokļu īpašumos, un personas, kuras dzīvo daudzdzīvokļu mājās, kas ir sadalītas dzīvokļu īpašumos, abas ir nodokļu maksātājas, pirmās maksā nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši savai domājamai daļai nekustamajā īpašumā, otrās maksā nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši sava dzīvokļa, kas atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā, platībai.

Lai noskaidrotu, vai personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi.²⁴ Attiecīgajā gadījumā gan tās personas, kuras dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumā, gan tās personas, kas dzīvo mājā, kura nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātājas. No augstāk minētā izriet secinājums, ka šīs abas personu grupas vienojošā pazīme ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli.

Līdz ar to abas personu grupas (personas, kuras dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumos un personas, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

No Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļas kopsakarā ar Īpašuma nodokļa likuma 2. panta pirmo daļu izriet vispārējs pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Saskaņā ar likuma 2. panta pirmo daļu personai, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumos, ir pienākums maksāt nekustamo īpašumu par dzīvokli, savukārt personai, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumā, ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli par savām domājamām daļām īpašumā, nevis par savu lietošanā esošo dzīvokli. Realitātē var rasties situācija, kurā persona, kas apdzīvo 50 m² dzīvokli daudzdzīvokļu mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumos maksā ievērojami mazāku nodokli nekā persona, kas apdzīvo identisku 50 m² dzīvokli, kas atrodas daudzdzīvokļu mājā, kura nav sadalīta dzīvokļu īpašumos. Pret šīm personām tiek paredzēta atšķirīga attieksme, proti, vienai nekustamā īpašuma nodoklis tiek aprēķināts pēc tās īpašumā esošajām domājamām daļām, bet otrai pēc īpašumā esošā dzīvokļa platības, kaut gan faktiskie apstākļi ir vienādi.

No iepriekš minētā var izdarīt secinājumu, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļa paredz atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

---

²⁴ Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija spriedums lietā Nr. 2017-15-01, 18. punkts.

Atšķirīga attieksme var tikt noteikta ar likumu.²⁵ Šajā gadījumā likums, ar kuru ir noteikta atšķirīga attieksme, ir Īpašuma nodokļa likums, tā 2. panta ceturtdaļa esošajā redakcijā ir stājusies spēkā 2012. gada 1. janvārī, šis ir Saeimas pieņemts likums, šī likuma pieņemšanas procedūra un ģenēze ir skaidrota pirmajā šīs nodaļas apakšnodaļā.

No iepriekš minētā arī var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļa, kas esošajā redakcijā ir kopš 2012. gada 1. janvāra, ir Saeimas pieņemta, publicēta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un ir pietiekami skaidri formulēta. Minētā norma, nosakot, ka personām, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājā ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli atbilstoši savai daļai kopīpašumā, ir pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no šīs normas izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas. Svarīgi ir norādīt, ka pirms 2012. gada 1. janvāra Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļa raisīja diskusijas attiecībā uz to, kā tā ir piemērojama, proti, bija personas, kas uzsvēra, ka, aprēķinot nekustamā īpašuma nodokli daudzdzīvokļu mājām, kas nav sadalītas dzīvokļu īpašumos, ir jāņem vērā zemesgrāmatā reģistrētā lietošanas kārtība. Augstākā tiesa 2011. gada spriedumā²⁶ arī norādīja, ka ir jāņem vērā lietošanas kārtība, tomēr pēcāk likumdevējs šo normu precizēja, lai tā būtu skaidra un vairs diskusijas neraisītu, tas tika izdarīts ar jau pieminētajiem 2012. gada 1. janvāra grozījumiem Īpašuma nodokļa likumā. Savukārt tas, vai šāda prasība pēc būtības ir pieļaujama, jāizvērtē, noskaidrojot, vai apstrīdēto normu noteiktai atšķirīgai attieksmei ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.²⁷

Līdz ar to var secināt, ka atšķirīgā attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, kas ir pietiekami skaidri formulēta, proti, Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturto daļu.

Atšķirīgai attieksmei pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams leģitīms mērķis.²⁸

Ikvienu pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas ir vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad.²⁹ Likumdevējam parasti ir konkrēti mērķi, kurus tas vēlas sasniegt ar tiesību normā noteikto pamattiesību ierobežojumu. Tie var būt tiesībpolitiska, ekonomiska vai cita rakstura. Lai kādi būtu likumdevēja nolūki, pamattiesību ierobežojumu tas var noteikt tikai tad, ja ar to tiek

²⁵ Satversmes tiesas 2007. gada 19. decembra spriedums lietā Nr. 2007-13-03, 12. punkts.

²⁶ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. 490/2011.

²⁷ Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-28-0306, 14.2 punkts.

²⁸ Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija spriedums lietā Nr. 2014-02-01, 13. punkts.

²⁹ Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra spriedums lietā Nr. 2005-19-01, 9. punkts.

sasniegts kāds no Satversmes 116. pantā minētajiem leģitīmajiem mērķiem. Proti, pamattiesības var ierobežot, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tātad šīs piecas konstitucionālā ranga vērtības ir tie leģitīmie mērķi, kuru labad var notikt pamattiesību ierobežošana.³⁰ Vēl jāmin, ka pienākums norādīt un pamatot leģitīmo mērķi ir institūcijai, kas izdevusi minēto normu, šajā gadījumā, Saeimai.³¹

Saeima, izdarot grozījumus Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļā, kas pieņemti 2011. gada 15. decembrī un stājas spēkā 2012. gada 1. janvārī, likumprojekta anotācijā būtībā norāda, ka tiek veidota tiesiskā noteiktība, proti, rosināta pareiza Civillikuma 1071. panta piemērošana.³² Šie grozījumi veicina pareizu kopīpašuma kā institūta izpratni no civiltiesiskā viedokļa, bet līdz ar to nevienlīdzīgās situācijās nostāda divas salīdzināmas personu grupas.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka valstij, īstenojot nodokļu politiku, ir plaša rīcības brīvība.³³ Tas nozīmē, ka likumdevējs (Saeima) ir tiesīgs arī izvēlēties risinājumus, kā nodrošināt valsts pamatbudžeta ieņēmumus. Tomēr, īstenojot nodokļu politiku, likumdevēja rīcībai ir jāatbilst vispārējiem tiesību principiem un Satversmes normām. Tas izriet no pamatnormas un Satversmes ievadā iekļautā demokrātiskas sociāli atbildības valsts principa. Tāpat likumdevējam, īstenojot savu rīcības brīvību nodokļu politikas jomā, ir jāievēro efektivitātes, taisnīguma, solidaritātes un savlaicīguma principi.³⁴

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka nekustamā īpašuma nodoklis, līdzīgi kā citi nodokļi ar fiskālo funkciju, nodrošina ieņēmumus pašvaldību budžetos.³⁵ Regulējums, kas paredz kāda nodokļa maksāšanu, šajā gadījumā aprēķināšanas kārtību, tiek noteikts, lai nodrošinātu valsts un pašvaldību budžetu veidošanu, tādā veidā sekmējot sabiedrības labklājību.³⁶ Nevar noliegt, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdaļai ir fiskāla ietekme, jo, ja nodoklis tiek maksāts atbilstoši domājamām daļām, tad kopumā tiek samaksāts vairāk nekā gadījumā, ja daudzdzīvokļu dzīvojamā māja ir sadalīta dzīvokļu īpašumos. Ja personai pieder dzīvoklis dzīvokļos sadalītā daudzdzīvokļu mājā, tad nekustamā īpašuma nodoklis ir jāmaksā no attiecīgās dzīvokļa kadastrālās vērtības, kas nozīmē, ka šāda persona nemaksā par kāpņu

---

³⁰ Balodis, K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 25.03.2019.]

³¹ Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra spriedums lietā Nr. 2014-03-01, 20. punkts.

³² 2011. gada 15. decembra likumprojekts "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli"" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/241838-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

³³ Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta spriedums lietā Nr. 2014-11-0103, 20. punkts.

³⁴ Satversmes tiesas 2017. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-14-01, 26. punkts.

³⁵ Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-28-0306, 15.2. un 15.3. punkts.

³⁶ Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra spriedums lietā Nr. 2010-25-01, 9. punkts.

telpām, pagrabiem u.tml. Persona, kurai pieder domājamās daļas daudzīvokļu mājā (faktiski – dzīvoklis) maksā par savām īpašumā esošajām domājamām daļām, t.i. par visu platību – liftiem, pagrabiem, kāpņu telpām u.tml.

No iepriekš minētā izriet, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajai daļai ir divējāda ietekme gan kopīpašuma institūta pareiza realizācija, gan fiskāla ietekme, jo personām, kuras dzīvo dzīvokļu īpašumos nesadalītās mājās nodoklī ir jāsamaksā vairāk nekā personām, kuras dzīvo dzīvokļu īpašumos sadalītās mājās.

Satversmes tiesa spriedumos ir norādījusi, ka situācijā, kad ar kādu nodokli tiek ierobežotas pamattiesības, tad visbiežāk leģitīmais mērķis būs sabiedrības labklājības aizsardzība.³⁷ Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļas leģitīmais mērķis varētu būt sabiedrības labklājības aizsardzība, jo ar šo normu valsts gūst papildu ienākumus budžetā, kas paredzēti, lai nodrošinātu sabiedrības labklājību. Neapšaubāmi ir jāņem vērā tas, ka ar šādiem grozījumiem tiek radīta tiesiskā noteiktība, bet līdz ar to, ka personas, kas atrodas vienādos apstākļos un faktiski vienādās situācijās, maksā atšķirīgus nekustamā īpašuma nodokļus.

No iepriekš minētā var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļas leģitīmais mērķis saskaņā ar Satversmes ir 116. pantu ir sabiedrības labklājības aizsardzība.

Turpmāk, lai noskaidrotu, vai Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļa atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam ir jānoskaidro, vai 1) vai apstrīdētās normas izdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai apstrīdētās normas izdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.³⁸

Likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, ja ar konkrēto regulējumu šis mērķis tiek sasniegts. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka valstij ir pienākums radīt atbilstošus tiesiskos instrumentus leģitīmā mērķa sasniegšanai.³⁹

---

³⁷ Turpat, 9. punkts.

³⁸ Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra spriedums lietā Nr. 2010-29-01, 16. punkts.

³⁹ Satversmes tiesas 2011. gada 28. novembra spriedums lietā Nr. 2011-02-01, 15. punkts.

Ja ir ievēroti vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas, izšķiršanās par to, kāda nodokļa likme vai nodokļa aprēķināšanas princips būtu samērīgs un nepieciešams, ir politikas un lietderības jautājums.⁴⁰

Saeima, lai palielinātu tiesisko noteiktību, ka arī, lai novērstu potenciālus zaudējumus valsts kopbudžetam, 2011. gada 15. decembrī pieņēma grozījumus Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajā daļā. Ņemot vērā, ka 2011. gada 14. novembrī Augstākā tiesa pieņēma spriedumu, kas noteica, ka turpmāk ir jāņem vērā nekustamajā īpašumā noteiktā lietošanas kārtība, ja tā ir reģistrēta zemesgrāmatā,⁴¹ tas potenciāli nozīmēja, ka to daudzdzīvokļu māju iedzīvotāji, kuriem pieder domājamās daļas, nevis dzīvokļa īpašumi, dosies uz zemesgrāmatu reģistrēt tur nekustamā īpašuma lietošanas kārtību un lūgs nekustamā īpašuma nodokli aprēķināt pēc tās, kas kopumā samazinās nodokļa maksājumu šīm personām, līdz ar to pamazinot ieņēmumus valsts kopbudžetā.

Likumdevējs, lai no šādas situācijas izvairītos, 2011. gada 15. decembrī pieņēma grozījumus Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtajā daļā. Ņemot vērā, ka faktiski šādas normas pieņemšana atstāja fiskālu ietekmi uz valsts kopbudžetu, var secināt, ka ar šo regulējumu tiek sasniegts leģitīmais mērķis – sabiedrības labklājības aizsardzība.

Līdz ar to, pamatojoties uz visu iepriekš minēto, var secināt, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai ir piemēroti un sasniedz Satversmes 116. pantā noteikto leģitīmo mērķi – sabiedrības labklājības aizsardzību.

Kad ir noskaidrots, ka minētais regulējums, proti, Īpašuma nodokļa 2. panta ceturta daļa sasniedz leģitīmo mērķi – sabiedrības labklājības aizsardzību, tad, kā izriet no augstāk minētajiem Satversmes tiesas noteiktajiem kritērijiem, ir jānoskaidro, vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nosakot nodokli, valstij ir jāpārlicinās par vienlīdzības principu ievērošanu, samērojot personas tiesības ar nepieciešamību nodrošināt visas sabiedrības labklājību un radot tādu nodokļu regulējumu, kas būtu vērsts uz šo principu iedzīvināšanu un īstenošanu pēc būtības.⁴² Satversmes 91. panta pirmais teikums liedz izdot tādas tiesību normas,

---

⁴⁰ Satversmes tiesas 2008. gada 30. aprīļa spriedums lietā Nr. 2007-23-01, 7. un 11. punkts.

⁴¹ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. 490/2011.

⁴² Satversmes tiesas 2017. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-14-01, 27. punkts.

kas bez objektīva un saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret vienādos un salīdzināmos apstākļos esošiem nodokļu maksātājiem.⁴³

Ir vērts analizēt, vai arī citās Latvijai līdzīgas valstīs īpašuma nodokļa aprēķins par daudzdzīvokļu mājām, kas nav sadalītas dzīvokļu īpašumos, tiek noteikts, pamatojoties uz domājamām daļām īpašumā vai tiek ņemta vērā arī lietošanas kārtība.

Lietuvas Republikas likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 12. panta otrā daļa nosaka, ka kopīpašniekiem ir jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis atbilstoši tādai proporcijai, kas kopīpašniekam pieder attiecīgajā nekustamajā īpašumā. Tomēr likuma 6. panta otrajā daļā ir noteikts, ka pašvaldību domes var noteikt atšķirīgas nodokļu likmes, pamatojoties uz šādiem kritērijiem: lietošanas mērķis, lietošanas kārtība, juridiskais statuss, tehniskais aprīkojums, u.c.⁴⁴ Autoram nav zināms, kā praksē tiek interpretēts šis pants. Var secināt, ka kopumā regulējums ir līdzīgs kā Latvijā šobrīd, tomēr pašvaldībām ir dota lielāka rīcības brīvība. Iespējams, ka, pamatojoties uz likuma 6. panta otro daļu, Lietuvas pašvaldības var ņemt vērā lietošanas kārtību, reālo sadali, neņemot vērā katra kopīpašnieka domājamo daļu skaitu. Šāds regulējums samazina nevienlīdzību un ļauj pašvaldībām nodrošināt vienlīdzīgāku attieksmi.

Serbijas Nekustamā īpašuma nodokļa likuma 4. panta otrā daļa nosaka, ka – ja vairākas juridiskās personas vai vairākas fiziskās personas īsteno savas tiesības pār vienu nekustamo īpašumu, tad nekustamā īpašuma nodoklis tiek aprēķināts attiecīgi katra domājamai daļai.⁴⁵ Serbijas pieeja ir līdzīga Latvijas pieejai, proti, ka nekustamā īpašuma nodoklis tiek aprēķināts atbilstoši domājamai daļai attiecīgajā nekustamajā īpašumā.

No iepriekš minētā var secināt, ka pastāv atšķirīga pieeja starp valstīm. Minētais parāda, ka likumdevējam noteikti ir iespējams pašam izvēlēties visatbilstošāko risinājumu savai faktiskajai situācijai. Valstīs, kur pastāv tikai standarta kopīpašums – radies no mantojuma u.c., bet nepastāv tāds kopīpašums kā Latvijā, kad daudzdzīvokļu mājas faktiski atrodas kopīpašumā, nav nepieciešams noteikt, ka tiek ņemta vērā lietošanas kārtība.

Rodas situācija, kad personas vienādos faktiskos apstākļos atrodas atšķirīgos apstākļos no juridiskā viedokļa. Piemēram, viena persona dzīvo 30 m² dzīvoklī, cita persona arī dzīvo 30 m² dzīvoklī. Vienai personai pieder domājamās daļas, otrai personai pieder dzīvokļa īpašums. Faktiski šīs personas ir vienādos apstākļos, bet personai, kurai pieder domājamas daļas,

⁴³ Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-35-03, 9. punkts

⁴⁴ Republic of Lithuania Law on Immovable Property Tax. Pieejams: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.409446?jfwid=rivwzvvpvg> [skatīts 14.04.2019.]

⁴⁵ Republic of Serbia. Property Tax Law. Pieejams: <http://mfin.gov.rs/UserFiles/File/english/Property%20Tax%20Law.pdf> [skatīts 14.04.2019.]

nekustamā īpašuma nodokļa maksājums būs lielāks, jo viņai būs jāmaksā arī par pagrabu, kāpņu telpām u.c.

Var rasties situācija, kurā personai īpašumā esošās domājamās daļas neatbilst realitātei. Piemēram, daudzīvokļu dzīvojamā mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, kopā ir 100 domājamās daļas. Personai, kurai faktiski ir 30 m² dzīvoklis pieder 30 domājamās daļas, bet personai, kurai faktiski ir 100 m² dzīvoklis pieder 15 domājamās daļas. Ņemot vērā, ka saskaņā ar Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturto daļu, šo maksājumu rēķina no domājām daļām, tad personai, kurai pieder mazais dzīvoklis tiek nostādīta būtiski nevienlīdzīgākā situācijā attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanu nekā tā, kas apdzīvo lielo dzīvokli.

Tas pats attiecas arī uz dažādajiem pašvaldību noteiktajiem atvieglojumiem. Satversmes tiesa 2018. gada 18. oktobrī lietā Nr. 2017-35-03 nosprieda, ka Rīgas domes saistošie noteikumi ir atbilstoši Satversmei. Būtībā tie paredzēja, ka, ja dzīvoklī ir deklarējusies viena persona, tad nekustamā īpašuma nodokļa likme ir 0,2%, neatkarīgi no dzīvokļa izmēra. Ja persona dzīvo mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, tad tie ir 30 m², par kuriem tiek piemērots šis atvieglojums, proti, personai mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, pieder 150 m² dzīvoklis, viņa tur ir deklarējusies, par 30 m² viņai būs samazinātā nodokļa likme 0,2%, bet par pārējiem 130 m² standarta likme 1,5%. Kaut gan faktiski gan persona, kas dzīvo sadalītā mājā, gan persona, kas dzīvo nesadalītā, atrodas vienādos apstākļos. Līdz ar to rodas atšķirīga attieksme un nevienlīdzīga situācija starp personu grupām.

Autors jau iepriekš ir norādījis, ka Satversmes tiesa šajā lietā nevērtē tieši Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtais daļas tiesiskumu, bet vienlaicīgi jāatzīst, ka šāds spriedums noteikti atstāj implikācijas uz to, ja tiktu vērtēta šīs normas atbilstība Satversmei. Autors nepiekrīt šajā spriedumā ietvertajai argumentācijā, īpaši attiecībā uz tiem aspektiem, kas norāda, ka lietošanas kārtības ņemšana vērā, veicot nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu, būtu pārlied liels slogs nodokļu administrācijai.

Jāatzīst, ka, ja tiktu ņemta vērā lietošanas kārtība, tas sarežģītu nodokļa administrēšanas procesu. Tomēr – lai gan administrēšanas procesa praktiskie aspekti ir apsvērumi, kas ņemams vērā, nosakot jebkāda nodokļa administrēšanas kārtību, tomēr tie nav tāds objektīvs kritērijs, kas pats par sevi attaisnotu atšķirīgu izturēšanos pret kādu konkrētu nodokļa maksātāju grupu.⁴⁶

---

⁴⁶ Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Artūra Kuča 2018. gada 1. novembra atsevišķās domas lietā Nr. 2017-35-03, 7. punkts.

Autora ieskatā mūsdienās pastāv dažādas tehnoloģiskas iespējas, kā varētu atvieglināt šī nodokļa administrēšanas kārtību. Lielai daļai daudzdzīvokļu dzīvojamo māju, kuras nav sadalītas dzīvokļu īpašumos, lietošanas kārtība ir reģistrēta zemesgrāmatā. Var atzīt, ka pašvaldībai varētu būt sarežģīti apskatīt katru zemesgrāmatu ierakstu. Nodokļa administrēšanā ir iespējams iesaistīt pašus domājamo daļu īpašniekus un, ja personas vēlētos, lai nodoklis tiek aprēķināts ņemot vērā, lietošanas kārtību, viņas pašas varētu pašvaldībā iesniegt lietošanas kārtību pēc kuras tiktu veikts nekustamā īpašuma nodokļa aprēķins. Iepriekš minētais ir viens no veidiem, kā saudzīgāk ir iespējams sasniegt legītīmo mērķi.

Atšķirīga attieksme pret kādu personu grupu būtu pieļaujama tikai tādā gadījumā, ja tai būtu juridiski objektīvs un saprātīgs pamats. Saeima likumprojekta anotācijā atsaucas uz kopīpašuma tiesisko statusu, īpaši Civillikuma 1067. pantu, kas noteic, ka kopīpašuma tiesības ir īpašuma tiesību aprobežojums. Nevar noliegt, ka kopīpašumu kā īpašuma formu raksturo tam piekritīgā specifika. Tomēr nav skaidrs, kā šī forma pati par sevi var attaisnot to, ka nodoklis tiek rēķināts atšķirīgi tām personām⁴⁷, kurām pieder dzīvokļa īpašums un tām personām, kurām pieder domājamās daļas dzīvokļu īpašumos nesadalītā daudzdzīvokļu mājā.

Saeima arī likumprojekta anotācijā ir norādījusi, ka kopīpašnieks varot izbeigt kopīpašuma attiecības un tādējādi izvairīties no nevienlīdzīgas attieksmes. Ir jāņem vērā, ka Civillikuma normās noteiktais regulējums par to, ka kopīpašnieks var izbeigt kopīpašuma attiecības, ne vienmēr atbilst sociālajai realitātei kopīpašumā esošas daudzdzīvokļu mājas gadījumā.⁴⁸

Tiesību norma nav izprotama atrauti no sociālās realitātes. Ja ir konstatēts, ka ir salīdzināmas personu grupas, kuras ir pakļautas atšķirīgai attieksmei, un centieni noskaidrot, vai atbilstoši vienlīdzīgo tiesību principam šai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, nedrīkst nonākt līdz tādām secinājumam, ka atšķirīgā attieksme ir saprātīga tādēļ, ka personas varētu mēģināt mainīt to pazīmi, pēc kuras šī attieksme pret tām noteikta.⁴⁹

Lai arī, kā jau iepriekš norādīts, Satversmes tiesa savā lietā nav vērtējusi Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtās daļas atbilstību tiesiskās vienlīdzības principam, šajā lietā ir saskatāmas zināmas līdzības un atsauces. Autors nepievienojas pamatlietā izteiktajiem argumentiem, bet, kā redzams arī no augstāk izklāstītajiem argumentiem, pievienojās triju

---

⁴⁷ Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Artūra Kuča 2018. gada 1. novembra atsevišķās domas lietā Nr. 2017-35-03, 8. punkts.

⁴⁸ Turpat.

⁴⁹ Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Artūra Kuča 2018. gada 1. novembra atsevišķās domas lietā Nr. 2017-35-03, 8. punkts.

Satversmes tiesas tiesnešu atsevišķās domās ietvertajai argumentācijai, uzskatot, ka tā labāk atspoguļo sociālo realitāti, kā arī ietver labāku pamatojumu attiecībā uz tiesiskās vienlīdzības principa piemērošanu konkrētajā lietā.

Tas būtībā nozīmē, ka nedrīkst rasties situācija, kad personām ir jācenšas mainīt pret viņām veikto atšķirīgo attieksmi, proti, nevar personai piemērot augstāku nekustamā īpašuma nodokli vai citādu aprēķināšanas kārtību tikai tāpēc, ka viņa apdzīvo dzīvokli tādā daudzdzīvokļu mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos.

Saeima likumprojekta anotācijā bija norādījusi, ka personām vienmēr ir iespēja sadalīt daudzdzīvokļu māju dzīvokļu īpašumos, līdz ar to nekustamā īpašuma nodoklis būtu jāmaksā par piederošā dzīvokļa kadastrālo vērtību, bet pie mūsdienu sociālās realitātes to ne vienmēr ir iespējams izdarīt.

Līdz ar to var secināt, ka šādi atšķirīgai attieksmei nav objektīvs un saprātīgs pamats, kā arī tiek pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips, jo personām, kas dzīvo dzīvokļu īpašumos sadalītās daudzdzīvokļu mājās ir citādāka nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas kārtība nekā personām, kas dzīvo dzīvokļu īpašumos nesadalītās daudzdzīvokļu mājās, kaut gan faktiski abas šīs personu grupas atrodas vienlīdzīgā situācijā.

Ņemot vērā, lai normu atzītu par atbilstošu Satversmei, ir jāpārliciecinās, ka ierobežojums atbilst visiem pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes testa kritērijiem. Ja var secināt, ka ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, norma ir atzīstama par neatbilstošu Satversmei.⁵⁰ Tā kā var secināt, ka ir alternatīvi līdzekļi, ar kuriem varētu sasniegt atšķirīgas attieksmes leģitīmo mērķi, nav objektīva un saprātīga pamata šādas attieksmes noteikšanai, kā arī pastāv būtiska nevienlīdzība pret personām, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumos attiecībā pret tām personā, kuras dzīvo daudzdzīvokļu mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, tad Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdā daļa nav atbilstoša Satversmei.

Līdz ar to, pamatojoties uz visu iepriekš minēto, var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 2. panta ceturtdā daļa nav atbilstoša Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, proti, tiesiskās vienlīdzības principam.

---

⁵⁰ Balodis, K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 25.03.2019.]

2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3.¹ daļas atbilstība tiesiskās vienlīdzības principam

2.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3.¹ daļas ģenēze

Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa nosaka, ka minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā ir 7 *euro*, arī gadījumos, kad nodokļa maksātāja nekustamā īpašuma nodokļa objektiem ir piemēroti nodokļa atvieglojumi un pēc to piemērošanas par taksācijas gadu aprēķinātais kopējais nodoklis attiecīgajā pašvaldībā ir mazāks par 7 *euro*. Ja aprēķinātā nodokļa summa trūcīgām un maznodrošinātām personām pēc atvieglojumu piešķiršanas 90 procentu apmērā ir mazāka par 7 *euro*, tad pašvaldībai ir tiesības maksāšanas paziņojumu nodokļa maksātājam nenosūtīt. Šādā gadījumā aprēķinātā nodokļa summa tiek uzkrāta līdz tam brīdim, kad izmaiņu rezultātā vai nodokļa aprēķina par nākamo taksācijas gadu rezultātā kopējā aprēķinātā nodokļa summa pārsniedz 7 *euro*, un pašvaldība nosūta kopēju maksāšanas paziņojumu par visiem taksācijas gadiem, par kuriem aprēķinātais nodoklis uzkrāts. Maksāšanas termiņi tiek noteikti tajā taksācijas gadā, kurā izsūtīts maksāšanas paziņojums, saskaņā ar šā likuma 6. panta trešo daļu.⁵¹

Augstāk minētais pants Īpašuma nodokļa likumā iekļauts ar grozījumiem, kas pieņemti 2009. gada 1. decembrī un stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī. Minētais pants tika izteikts šādā redakcijā: minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā ir 5 lati, ja par taksācijas gadu aprēķinātais kopējais nodoklis pēc atvieglojumu piemērošanas ir mazāks par 5 latiem. Ja aprēķinātā nodokļa summa trūcīgām un maznodrošinātām personām pēc atvieglojumu piešķiršanas 90 procentu apmērā ir mazāka par 5 latiem, tad pašvaldībai ir tiesības maksāšanas paziņojumu nodokļa maksātājam nenosūtīt. Šādā gadījumā aprēķinātā nodokļa summa tiek uzkrāta līdz tam brīdim, kad izmaiņu rezultātā vai nodokļa aprēķina par nākamo taksācijas gadu rezultātā kopējā aprēķinātā nodokļa summa pārsniedz 5 latus, un pašvaldība nosūta kopēju maksāšanas paziņojumu par visiem taksācijas gadiem, par kuriem aprēķinātais nodoklis uzkrāts. Maksāšanas termiņi tiek noteikti tajā taksācijas gadā, kurā izsūtīts maksāšanas paziņojums, saskaņā ar šā likuma 6. panta trešo daļu.⁵²

Likumprojekta, ar kuru Īpašuma nodokļa likumā tika ieviesta 3. panta 3.¹ daļa, anotācijā pie normatīvā akta būtības ir norādīts, ka “likumprojekts paredz noteikt minimālo nodokļa maksājumu 5 latu apmērā par katru nekustamā īpašuma nodokļa objektu, ja

⁵¹ Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=43913>

⁵² 2009. gada 1. decembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli””. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/0F3F167F53C88379C225766200354F1B?OpenDocument>

aprēķinātais nodoklis ir mazāks par 5 latiem”. Anotācijā papildu tiek norādīts, ka “nodokļa pieaugums Rīgā par vidējas kadastrālās vērtības 75 kv. m. dzīvokli varētu būt 28 lati gadā, bet Ludzas novadā par tādas pašas platības dzīvokli būs jāmaksā minimālais nodokļa maksājums 5 lati gadā, jo aprēķinātais nodoklis būs 1,25 lati”. Pie detalizēta ieņēmumu un izdevumu aprēķina likumprojektā tiek norādīts, ka “minimālā nodokļa maksājumu noteikšana 5 latu apmērā dos papildus ieņēmumus apmēram 1 milj. latu.”⁵³ Likumprojekta anotācijā netiek analizēts, vai ir samērīgi personai, kurai nekustamā īpašuma nodokļa maksājums veido 1,25 latus piemērot minimālo maksu, proti, 5 latus. Likumprojektā tiek vērtēta tikai šo grozījumu ietekme uz kopējo valsts budžetu, norādot, ka tas dod papildus ieņēmumus.

Jāpiemin, ka likumprojekts, kas tika iesniegts Saeimā, paredzēja Īpašuma nodokļa 3. panta 3.¹ daļu izteikt šādā redakcijā: minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā ir 5 lati, ja par taksācijas gadu kopējais aprēķinātais nodoklis pēc atvieglojumu piemērošanas ir mazāks par 5 latiem,⁵⁴ uz 2. lasījumu priekšlikumus attiecībā uz minēto pantu iesniedza gan deputāts A. Štokenbergs, gan deputāts M. Roze, viņu priekšlikumi tika noraidīti. Atbalstīts tika Ministru kabineta priekšlikums, kāds tas arī tika pieņemts un atspoguļojās Īpašuma nodokļa likuma redakcijā, kas stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī.⁵⁵

Ar likumprojektu, kas pieņemts 2010. gada 20. decembrī un stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļas pirmais teikums tika izteikts šādā redakcijā: Minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā ir 5 lati, arī gadījumos, kad nodokļa maksātāja nekustamā īpašuma nodokļa objektiem ir piemēroti nodokļa atvieglojumi un pēc to piemērošanas par taksācijas gadu aprēķinātais kopējais nodoklis attiecīgajā pašvaldībā ir mazāks par 5 latiem.⁵⁶ Šī likumprojekta anotācijā ir norādīts, ka bija konstatēta dažāda izpratne par likuma 3. panta 3.¹ daļā noteiktā minimālā nodokļa maksājuma piemērošanu, uzskatot, ka tas piemērojams tikai gadījumos, kad

---

⁵³ 2009. gada 1. decembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/0F3F167F53C88379C225766200354F1B?OpenDocument>

⁵⁴ Turpat.

⁵⁵ Priekšlikumi likumprojekta “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” (Nr.1540/Lp9) izskatīšanai 2.lasījumā. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/97A700DB860FB4F4C225767E0051CE73?OpenDocument>

⁵⁶ 2010. gada 20. decembra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/223560-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

aprēķinātajam nodoklim ir piemēroti nodokļa atvieglojumi. Papildinājums minētajā pantā nepieciešams, jo tas precizē likuma normu par minimālā nodokļa maksājuma piemērošanu.⁵⁷

Ar grozījumiem Nekustamā īpašuma nodokļa likumā, kas pieņemti 2013. gada 19. septembrī un stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, 3. panta 3.¹ daļā skaitlis un vārds 5 lati (attiecīgā locījumā) tika aizstāts ar skaitli un vārdu 7 *euro*.⁵⁸ Būtībā ar šiem grozījumiem Latvijā tika ieviesta euro valūta.

No iepriekš minētā var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa likumā ir ieviesta ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī, tad tā ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2011. gada 1. janvārī tā ir precizēta un ar grozījumiem, kas stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī 5 lati pārvērsti par 7 *euro*. Kopš 2014. gada 1. janvāra minētās normas redakcija nav mainījusies un tā ir piemērota atbilstoši redakcijai kādā tā izteikta.

2.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3.¹ daļas atbilstība Satversmes 91. panta pirmajam teikumam

Tiesiskās vienlīdzības princips ir noteikts Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantā : “Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.”⁵⁹ Tiesiskās vienlīdzības principu vai tā elementus nosaka arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 14. pants⁶⁰, Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 2. panta 1. daļa, 3. pants un 24. pants⁶¹, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2. pants⁶², Eiropas Pamattiesību hartas 20. – 26. pants⁶³, kā arī citi starptautisko cilvēktiesību dokumenti.

Tiesiskās vienlīdzības princips nozīmē, ka vienādos faktiskajos un tiesiskajos apstākļos izturēšanās ir jābūt vienādei, savukārt atšķirīgos apstākļos izturēšanās ir jābūt

---

⁵⁷ 2010. gada 30. novembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS10/SaeimaLIVS10.nsf/0/A10F5ECDD9E19589C22577F2002C91A8?OpenDocument>

⁵⁸ 2013. gada 19. septembra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/260644-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁵⁹ Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>

⁶⁰ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/649> [skatīts 14.04.2019.]

⁶¹ Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/705> [skatīts 14.04.2019.]

⁶² ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> [skatīts 14.04.2019.]

⁶³ Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> [skatīts 14.04.2019.]

atšķirīgai.⁶⁴ Šādi tiesiskās vienlīdzības principu izprot gan Eiropas Savienības tiesa,⁶⁵ gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa.⁶⁶ Šai vienkāršajai un klasiskajai tiesiskās vienlīdzības principa izpratnei ir pievienojusies arī Satversmes tiesa.⁶⁷

Ir nepieciešams noskaidrot, vai Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa atbilst Satversmes 91. pantā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam. Satversmes normā nostiprinātā tiesiskās vienlīdzības principa uzdevums ir nodrošināt, lai tiktu īstenota tāda tiesiskas valsts prasība kā likuma aptveroša ietekme uz visām personām un lai likums tiktu piemērots bez jebkādām privilēģijām.⁶⁸

Lai izvērtētu, vai Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa atbilst Satversmes 91. pantam, ir jānoskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai minētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.⁶⁹

Īpašuma nodokļa likums nosaka, ka personām ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Minētā likuma 3. panta 3.¹ daļas pirmais teikums nosaka, ka Minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums katram nodokļa maksātājam katrā pašvaldībā ir 7 *euro*, arī gadījumos, kad nodokļa maksātāja nekustamā īpašuma nodokļa objektiem ir piemēroti nodokļa atvieglojumi un pēc to piemērošanas par taksācijas gadu aprēķinātais kopējais nodoklis attiecīgajā pašvaldībā ir mazāks par 7 *euro*. Visām personām ir pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli, bet nodokļu maksātājam, kuram aprēķinātā summa nerasniedz 7 *euro*, ir pienākums maksāt nodokli 7 *euro* apmērā, lai gan aprēķinātā summa ir mazāka.

Lai noskaidrotu, vai personu grupas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos ir nepieciešams noteikt galveno šīs grupas vienojošo pazīmi.⁷⁰ Konkrētajā gadījumā gan tie nodokļu maksātāji, kuriem aprēķinātais nekustamā īpašuma nodoklis pārsniedz 7 *euro*, gan tie nodokļu maksātāji, kuriem aprēķinātais nodoklis nerasniedz 7 *euro* ir nekustamā īpašuma nodokļa maksātāji atbilstoši Īpašuma nodokļa likumam. No

---

⁶⁴ Levits, E. Par tiesiskās vienlīdzības principu. Latvijas Vēstnesis, 08.05.2003., Nr. 68 (2833).

⁶⁵ Eiropas Savienības tiesas 1997. gada 2. oktobra spriedums lietā Nr. C-100/95, ECR I-5289.

⁶⁶ Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2000. gada 3. oktobra spriedums lietā Camp and Bourimi v. The Netherlands, 37. punkts.

⁶⁷ Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa spriedums lietā Nr. 2000-07-0049.

⁶⁸ Satversmes tiesas 2018. gada 12. decembra spriedums lietā Nr. 2018-06-0103, 12. punkts.

⁶⁹ Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija spriedums lietā Nr. 2017-15-01, 17. un 20. punkts.

⁷⁰ Turpat, 18. punkts.

iepriekš minētā izriet secinājums, ka šīs abas grupas vienojošā pazīme ir pienākums ir maksāt nekustamā īpašuma nodokli. Līdz ar to abas personu grupas (personas, kurām nekustamā īpašuma nodokļa maksājums pārsniedz 7 euro, kā arī personas, kurām nekustamā īpašuma nodokļa maksājums ir zem 7 euro) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

No minētās Īpašuma nodokļa likuma normas izriet, ka abām personu grupām ir pienākums maksāt nekustamo īpašuma nodokli, bet nodokļu maksātājiem, kuriem aprēķinātais nekustamā īpašumā nodokļa maksātājs nesasniedz 7 euro, ir pienākums to maksāt 7 euro apmērā. Vislabāk to var ilustrēt ar piemēru, proti, persona, kuras nekustamajam īpašuma aprēķinātais nodoklis ir 10 euro, nodoklī samaksā 10 euro, bet persona, kuras nekustamajam īpašumam aprēķinātais nodoklis ir 4 euro, nodoklī samaksā 7 euro, pateicoties Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļai.

No iepriekš minētā var izdarīt secinājumu, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļas pirmais teikums paredz atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos.

Atšķirīga attieksme var tikt noteikta ar likumu.⁷¹ Šajā attiecīgajā gadījumā likums ar kuru ir noteikta atšķirīga attieksme ir Īpašuma nodokļa likums, tā 3. panta 3.¹ daļa, šīs ir Saeimas pieņemts likums, šī likuma pieņemšanas procedūra, ģenēze ir skaidrota pirmajā šīs nodaļas apakšnodaļā.

No iepriekš minētā arī var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa ir Saeimas pieņemta, publicēta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un ir pietiekami skaidri formulēta. Minētā norma, nosakot, ka minimālais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums ir 7 euro, ir pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no šīs normas izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas. Savukārt tas, vai šāda prasība pēc būtības ir pieļaujama, jāizvērtē, noskaidrojot, vai apstrīdēto normu noteiktai atšķirīgai attieksmei ir legītīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.⁷²

Līdz ar to var secināt, ka atšķirīgā attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, proti, Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļu.

Atšķirīgai attieksmei pret personām, kuras atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos, ir nepieciešams legītīms mērķis.⁷³

---

⁷¹ Satversmes tiesas 2007. gada 19. decembra spriedums lietā Nr. 2007-13-03, 12. punkts.

⁷² Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-28-0306, 14.2 punkts.

⁷³ Satversmes tiesas 2006. gada 11. decembra spriedums lietā Nr. 2014-03-01, 20. punkts.

Likumdevējam parasti ir konkrēti mērķi, kurus tas vēlas sasniegt ar tiesību normā noteikto pamattiesību ierobežojumu. Tie var būt tiesībpolitiska, ekonomiska vai cita rakstura. Lai kādi būtu likumdevēja nolūki, pamattiesību ierobežojumu tas var noteikt tikai tad, ja ar to tiek sasniegts kāds no Satversmes 116. pantā minētajiem legītimajiem mērķiem. Proti, pamattiesības var ierobežot, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Tātad šīs piecas konstitucionālā ranga vērtības ir tie legītimie mērķi, kuru labad var notikt pamattiesību ierobežošana.⁷⁴ Vēl jāmin, ka pienākums norādīt un pamatot legītimo mērķi ir institūcijai, kas izdevusi minēto normu, šajā gadījumā, Saeimai.⁷⁵

Saeima, pieņemot minēto normu, likumprojekta anotācijā, kā jau minēts iepriekš, ir norādījusi, ka šāda norma palielinātu kopējos budžeta ieņēmumus valsts budžetā. Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa ir pieņemta 2009. gada 1. decembrī. Laikā, kad gandrīz visā pasaulē, it īpaši Latvijā, notika strauja ekonomiskā lejupslīde⁷⁶ un, lai valsts varētu veiksmīgi veikt savas funkcijas, bija nepieciešams palielināt valsts budžeta ieņēmumus, līdz ar to ir saprotama šādas normas pieņemšana. Saeima anotācijā norāda, ka tas dotu papildus ienākumus valsts budžetā apmēram 1,1 milj. latu apmērā.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka valstij, īstenojot nodokļu politiku, ir plaša rīcības brīvība.⁷⁷ Tas nozīmē, ka likumdevējs (Saeima) ir tiesīgs arī izvēlēties risinājumus, kā nodrošināt valsts pamatbudžeta ieņēmumus. Tomēr, īstenojot nodokļu politiku, likumdevēja rīcībai ir jāatbilst vispārējiem tiesību principiem un Satversmes normām. Tas izriet no pamatnormas un Satversmes ievadā iekļautā demokrātiskas sociāli atbildības valsts principa. Tāpat likumdevējam, īstenojot savu rīcības brīvību nodokļu politikas jomā, ir jāievēro efektivitātes, taisnīguma, solidaritātes un savlaicīguma principi.⁷⁸

Kā jau minēts iepriekš, likumdevējs, pieņemot Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļu, ir rūpējies par to, lai tiktu palielināti ienākumi valsts budžetā. Jāuzsver, ka šajā gadījumā, jēdziens “valsts” tiek skatīts plašākā izpratnē, tajā ietverot arī pašvaldības, jo nekustamā īpašuma nodoklis nonāk attiecīgās pašvaldības ieņēmumos.

---

⁷⁴ Balodis, K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 09.03.2019.]

⁷⁵ Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra spriedums lietā Nr. 2014-03-01, 20. punkts.

⁷⁶ Amadeo, K. 2009 Financial Crisis Explanation with Timeline. Pieejams: <https://www.thebalance.com/2009-financial-crisis-bailouts-3305539> [skatīts 10.03.2019.]

⁷⁷ Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta spriedums lietā Nr. 2014-11-0103, 20. punkts.

⁷⁸ Satversmes tiesas 2017. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-14-01, 26. punkts.

Satversmes tiesa spriedumos ir norādījusi, ka situācijā, kad ar kādu nodokli tiek ierobežotas pamattiesības, tad visbiežāk leģitīmais mērķis būs sabiedrības labklājības aizsardzība.⁷⁹ Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļas leģitīmais mērķis varētu būt sabiedrības labklājības aizsardzība, jo ar šo normu valsts gūst papildu ienākumus budžetā, kas paredzēti, lai nodrošinātu sabiedrības labklājību. Kā norādīts likumprojekta anotācijā, kopumā iegūtā summa budžetā būtu 1,1 milj. latu. Šis papildu 1,1 milj. latu nonāktu pašvaldību budžetos, lai pašvaldības varētu īstenot likuma “Par pašvaldībām” 15. pantā noteiktās savas autonomās funkcijas, piemēram, nodrošināt infrastruktūru, gādāt par izglītību, kultūru.⁸⁰ Loģiski var secināt, ka, ja pašvaldības budžetā būtu lielāki ieņēmumi, tad šīs funkcijas pašvaldība varētu veikt kvalitatīvāk. Ja pašvaldība savas autonomās funkcijas pilda kvalitatīvāk, nodrošinot labākus pakalpojumus saviem iedzīvotājiem, tad uzlabojas visa kopējā pašvaldībā dzīvojošo iedzīvotāju labklājība. Līdz ar to leģitīmais mērķis ir uzlabot pašvaldībā dzīvojošo iedzīvotāju labklājību.

No iepriekš minētā var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļas leģitīmais mērķis saskaņā ar Satversmes ir 116. pantu ir sabiedrības labklājības aizsardzība.

Turpmāk, lai noskaidrotu, vai Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa atbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, ir jānoskaidro, vai 1) likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nav saudzējošāku līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai; 3) vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša.⁸¹

Likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, ja ar konkrēto regulējumu šis mērķis tiek sasniegts. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka valstij ir pienākums radīt atbilstošus tiesiskos instrumentus leģitīmā mērķa sasniegšanai.⁸²

Saeima, lai palielinātu ieņēmumus valsts budžetā, pieņēma Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļu, kas paredz, ka vienam nodokļu maksātajam minimālais maksājums par nekustamo īpašumu ir 7 *euro*. Šī norma rada nevienlīdzīgu attieksmi pret personām, kurām kopējā aprēķināta nodokļa summa veido mazāku summu nekā 7 *euro* gadā. Lai arī šī norma rada nevienlīdzīgu attieksmi pret noteiktu personu grupu, tomēr likumdevējs ir radījis tiesisku instrumentu leģitīmā mērķa sasniegšanai.

---

⁷⁹ Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra spriedums lietā Nr. 2010-25-01, 9. punkts.

⁸⁰ Likums “Par pašvaldībām”. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57255>

⁸¹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra spriedumu lietā Nr. 2013-08-01, 12. punktu, 2015. gada 8. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2014-34-01, 16. punktu.

⁸² Satversmes tiesas 2011. gada 28. novembra spriedums lietā Nr. 2011-02-01, 15. punkts.

Šis tiesiskais instruments ir likumdevēja (Saeimas) pieņemtais Īpašuma nodokļa likums, tā 3. panta 3.¹ daļa. Līdz ar to likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai. Ar šo pantu, kā jau minēts iepriekš, likumdevējs palielina ieņēmumus pašvaldību budžetos, kas savukārt veicina un uzlabo sabiedrības labklājību.

Ņemot vērā iepriekš minētos satversmības testa kritērijus, kad ir noskaidrots, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, tad ir nepieciešams noskaidrot, vai nav saudzējošāku līdzekļu leģitīmā mērķa sasniegšanai. Lai izvērtētu, vai leģitīmo mērķi ir iespējams sasniegt ar saudzējošākiem līdzekļiem ir jāizvērtē, vai noteiktai atšķirīgai attieksmei vispār ir objektīvs un saprātīgs pamats.⁸³

Autors vēlas, pamatojot ar piemēriem, norādīt uz to, ka šādai atšķirīgai attieksmei nav objektīv un saprātīga pamata, kā arī, ka leģitīmo mērķi var sasniegt ar saudzējošākiem līdzekļiem. Sākotnēji vērtējot šo normu var šķist, ka tā skar tikai nelielu personu skaitu, kurām aprēķinātā nekustamā īpašuma nodokļa summa nepārsniedz 7 euro. Svarīgi norādīt, ka lielākajai daļai Latvijas lauku iedzīvotāju, kuri dzīvo dzīvokļos, šī summa nepārsniedz 7 euro, jo dzīvokļiem ir maza kadastrālā vērtība.

No šīs likuma normas cieš arī kopīpašnieki, personas, kurām kopīgi pieder viens nekustamais īpašums. Ja aprēķinātā nekustamā īpašuma nodokļa summa pārsniedz 7 euro, tad vienalga ir nevienlīdzīga attieksme ir pret personām, kuras ir kopīpašuma īpašnieki. Summa 7 euro ir norādīta uz vienu nodokļa maksātāju, piemēram, aprēķinātais nodoklis uz nekustamo īpašumu ir ap 15 euro (kāds tas ir lielam skaitam dzīvokļu), bet nekustamais īpašums pieder 3 īpašniekiem, tad katram ir jāmaksā 7 euro, kopā nomaksājot 21 euro. Iepriekš minētais norāda, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa rada nevienlīdzīgu attieksmi arī pret kopīpašniekiem, rezultējoties tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumā.

Praksē var pastāvēt arī situācijā, kurā vienam nodokļu maksātājam pieder, piemēram, 3 nekustamie īpašumi. Katram no šiem īpašniekiem nodoklis ir zem 7 euro, piemēram, 5 euro, tad saņemot nodokļa maksāšanas paziņojumu šim nodokļu maksātājam būs jāmaksā nevis 21 euro, kā tas būtu, ja šie 3 īpašumi piederētu 3 dažādiem nodokļu maksātājiem (īpašniekiem), bet gan 15 euro. Šāds piemērs parāda, ka tie nekustamie īpašumu īpašnieki, nodokļu maksātāji, kuriem pieder viens nekustamais īpašums, kura nodokļa summa ir zem 7 euro, atrodas nevienlīdzīgā situācijā pret tiem nekustamie īpašumu īpašniekiem, kuriem pieder vairāki nekustamie īpašumi.

---

⁸³ Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-35-03, 9. punkts

Kā zināms no plašsaziņas līdzekļiem, Latvijā šobrīd tiek rosināta administratīvi teritoriālās reformas iniciatīva, kuru ir plānots noslēgt 2020. gadā.⁸⁴ Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā arī var rasties izmaiņas nodokļa maksājumos un Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļā. Piemēram, ja šobrīd vienai personai pieder divi nekustamie īpašumi abi vienā novadā, tad nodokļa aprēķinā tiek iekļauti abi īpašumi un kopējais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums sasniedz 8 *euro*, tad personai ir jāmaksā 8 *euro*. Ja reformas rezultātā nekustamie īpašumi vairs neatradīsies vienā novadā, tad personai būs jāmaksā 7 *euro* vienam novadam par vienu īpašumu un 7 *euro* otram novadam. Kas nozīmē, ka būtībā, pateicoties administratīvi teritoriāli reformai, kam vajadzētu uzlabot pakalpojumu pieejamību, personām iespējams mainīsies nekustamā īpašuma nodokļa apmērs, dažām paliks mazāks, dažām paliks lielāks.

Likumdevējs to nenorāda pamatojumā, bet iespējams, ka šādu normu varētu pamatot ar to, ka ir augstas nodokļu administrācijas izmaksas, tāpēc minimālā summa ir noteikta 7 *euro* apmērā uz vienu nodokļa maksātāju. Autors varētu piekrist šādam argumentam, bet līdz ar to jānorāda, ka attiecībā uz šiem gadījumiem būtu iespējami citi veidi, kā administrēt minēto nodokli. Piemēram, nekustamā īpašuma nodokļu maksātājiem, kuriem kopējā summa nepārsniedz 7 *euro*, izsūtīt nodokļa maksāšanas paziņojumu tikai tad, kad šīs summa pārsniedz 7 *euro*, piemēram, reizi divos gados. Šāds risinājums vairs neradītu nevienlīdzīgu attieksmi pret tām personām, kurām aprēķinātā nodokļa summa nepārsniedz 7 *euro*, bet ir jāmaksā 7 *euro*. Šis ir tikai viens autora piedāvātais risinājums, autors neapšaubā, ka pastāv citi, iespējams, labāki un pamatotāki risinājumi, lai nodrošinātu veiksmīgu nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanu.

Līdz ar to var secināt, ka šādai atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata, kā arī tiek pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips, jo personu grupai, kuras nekustamā īpašuma nodokļa maksājums ir zem 7 *euro* ir jāmaksā 7 *euro* kā minimālā maksa, bet personu grupai, kurām nodokļa maksājums pārsniedz 7 *euro*, maksājums ir atbilstošs summai, kas ir aprēķināta par nekustamo īpašumu.

Lai normu atzītu par atbilstošu Satversmei, ir jāpārlicinās, ka ierobežojums atbilst visiem pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes testa kritērijiem. Ja var secināt, ka ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, norma ir atzīstama par neatbilstošu

---

⁸⁴ Helmane, I. Administratīvi teritoriālā reforma jāpabeidz 2020. gadā. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/301807-administrativi-teritoriala-reforma-japabeidz-2020-gada-2019> [skatīts 10.04.2019.]

Satversmei.⁸⁵ Līdz ar to, pamatojoties uz visu iepriekš minēto, var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 3. panta 3.¹ daļa nav atbilstoša Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, proti, tiesiskās vienlīdzības principam.

---

⁸⁵ Balodis, K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobezojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 15.03.2019.]

3. Likuma plānam pretēja nepilnība starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu

Autora ieskatā var pastāvēt tiesiskā regulējuma nepilnības starp Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu. Starp šiem pantiem var rasties tiesiskā situācija, kurai likums neparedz skaidru regulējumu. Lai noskaidrotu, kā likumdevējs ir nonācis līdz šādai situācijai, proti, vai tā ir pastāvējusi jau kopš likuma pieņemšanas, vai radusies, pieņemot likuma grozījumus, autors sākotnēji vēlas analizēt Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmās daļas un 9. panta trešās daļas ģenēzi. Tas būtu raitis risinājums, lai veiksmīgu identificētu, vai vispār pastāv šāda regulējuma iztrūkuma problēma, kā arī, ja pastāv, kā tā ir radusies.

3.1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmās daļas ģenēze

Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmā daļa šobrīd paredz, ka pašvaldības par nekustamā īpašuma nodokļa apmēru kārtējam taksācijas gadam paziņo nodokļa maksātājam vai tā pilnvarotai personai līdz tā paša gada 15.februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarotai personai pēc norādītās adreses. Nodokļa maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas termiņš par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamo zemi ir nākamā taksācijas gada 15.februāris.⁸⁶

Īpašuma nodokļa likums tika pieņemts 1997. gada 4. jūnijā un stājās spēkā 1998. gada 1. janvārī, kad likums tika pieņemts, tad 6. panta pirmā daļa noteica, ka pašvaldības par nekustamā īpašuma nodokļa apmēru kārtējam taksācijas (kalendārajam) gadam paziņo maksātājam līdz tā paša gada 1.februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarniekam pēc norādītās adreses.

Ar grozījumiem Īpašuma nodokļa likumā, kas pieņemti 1998. gada 21. oktobrī un stājās spēkā 1998. gada 25. novembrī, likuma 6. panta pirmajā daļā skaitlis un vārds “1. februārim”, tika aizstāts ar skaitli un vārdu “15. februārim”, izsakot Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu šādā redakcijā: Pašvaldības par nekustamā īpašuma nodokļa apmēru kārtējam taksācijas (kalendārajam) gadam paziņo maksātājam līdz tā paša gada 15. februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarniekam pēc norādītās adreses.⁸⁷

---

⁸⁶ Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=43913>

⁸⁷ 1998. gada 25. novembra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50686-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmā daļa ar 2002. gada ar grozījumiem, kas pieņemti 2001. gada 22. novembrī un stājās spēkā 2002. gada 1. janvārī, tika papildināta pēc vārdiem “paziņo maksātājam” ar vārdiem “vai daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājam”. Pēc šiem grozījumiem norma tika izteikta šādā redakcijā: Pašvaldības par nekustamā īpašuma nodokļa apmēru kārtējam taksācijas (kalendārajam) gadam paziņo maksātājam vai daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājam līdz tā paša gada 15.februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarniekam pēc norādītās adreses.⁸⁸

Ar grozījumiem Īpašuma nodokļa likumā, kas pieņemti 2010. gada 17. jūnijā un stājās spēkā 2010. gada 21. jūlijā, likuma 6. panta pirmā daļa tika papildināta ar teikumu šādā redakcijā: “Nodokļa maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas termiņš par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamo zemi ir nākamā taksācijas gada 15. februāris”.⁸⁹

Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmajā daļā ar grozījumiem, kas pieņemti 2013. gada 6. novembrī un stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, vārdi un skaitlis “paziņo maksātājam vai daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājam līdz tā paša gada 15. februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarniekam” tika aizstāts ar vārdiem un skaitli “paziņo nodokļa maksātājam vai tā pilnvarotai personai līdz tā paša gada 15. februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarotai personai”.⁹⁰ Būtībā ar šiem grozījumiem tika noteikts, ka nodokļa maksāšanas paziņojumu vairs nevar sūtīt daudzdzīvokļu mājas apsaimniekotājam, tas ir jāadresē tieši šī nodokļa maksātājam vai šī nodokļa maksātāja pilnvarotajai personai. Šie 2014. gada 1. janvāra, grozījumi arī ir pēdējie grozījumi Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmajā daļā.

Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmā daļa nosaka, ka nodokļa maksātājiem vai viņu pilnvarotajiem pārstāvjiem nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojums par tekošo gadu tiek nosūtīts līdz tekošā gada 15. februārim. Tas nozīmē, ka persona nevar veikt precīzu nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par tekošo gadu pirms paziņojuma saņemšanas, kas var būt pat 15. februāris atbilstoši likumam.

---

⁸⁸ 2002. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/56254-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁸⁹ 2010. gada 21. jūlija grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/212859-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁹⁰ 2014. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/262315-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

3.2. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 9. panta trešās daļas ģenēze

Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešā daļa spēkā esošajā likuma redakcijā nosaka, ka ja īpašumu atsavina vai dāvina, zemesgrāmatā īpašnieka maiņu var reģistrēt pēc tam, kad ir nomaksāts nodokļa pamatparāds, soda nauda un nokavējuma nauda, kā arī veikts nodokļa maksājums par taksācijas gadu, kurā notiek īpašuma maiņa, un zemesgrāmatu nodokļa par to ir pārliecinājusies tiešsaistes datu pārraides režīmā.⁹¹

Īpašuma nodokļa likums tika pieņemts 1997. gada 4. jūnijā un stājās spēkā 1998. gada 1. janvārī, kad likums tika pieņemts, tad 9. panta trešā daļa noteica, ka ja īpašums, par kuru nodoklis nav pilnībā nomaksāts, tiek atsavināts, zemesgrāmatā īpašnieka maiņu var reģistrēt tikai pēc nodokļa pamatparāda, soda naudas un nokavējuma naudas pilnīgas nomaksāšanas.

2005. gada 20. oktobrī Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešajā daļā tika izdarīti grozījumi, kas stājās spēkā 2006. gada 1. janvārī. Ar šiem grozījumiem likuma 9. panta trešā daļa tika izteikta šādā redakcijā: ja īpašums tiek atsavināts vai dāvināts, zemesgrāmatā īpašnieka maiņu var reģistrēt tikai pēc tam, kad nomaksāts nodokļa pamatparāds, soda nauda un nokavējuma nauda, kā arī veikts nodokļa maksājums par mēnesi, kurā notiek īpašnieka maiņa. Nekustamā īpašuma nodokļa un ar to saistīto nodokļa maksājumu parādu neesamību apliecina pašvaldības izziņa, kas adresēta attiecīgajai zemesgrāmatu nodaļai.⁹²

Ar grozījumiem Īpašuma nodokļa likumā, kas pieņemti 2007. gada 8. novembrī un stājās spēkā 2008. gada 1. janvārī, 9. panta trešā daļa tika papildināta ar teikumu šādā redakcijā: “Pašvaldības izziņā norādāms tās derīguma termiņš, kas atbilst laikposmam, par kuru ir samaksāts nodoklis.”⁹³

2009. gada 1. decembrī Saeimā tika pieņemti grozījumi Īpašuma nodokļa likumā, šie grozījumi stājās spēkā 2010. gada 1. janvārī. Šie grozījumi noteica, ka likuma 9. panta trešā daļa tiek izteikta šādā redakcijā: “Ja īpašumu atsavina vai dāvina, zemesgrāmatā īpašnieka maiņu var reģistrēt pēc tam, kad ir nomaksāts nodokļa pamatparāds, soda nauda un nokavējuma nauda, kā arī veikts nodokļa maksājums par taksācijas gadu, kurā notiek īpašnieka maiņa, un zemesgrāmatu nodaļa par to ir pārliecinājusies tiešsaistes datu pārraides režīmā.”⁹⁴

---

⁹¹ Likums “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=43913>

⁹² 2006. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/121016-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁹³ 2008. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/167089-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

⁹⁴ 2010. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/202366-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

Ar augstāk minētajiem grozījumiem Īpašuma nodokļa 9. panta trešā daļa ieguva esošo redakciju. Būtībā likuma norma paredz loģisku sistēmu, ja nav veikts nodokļa maksājums par taksācijas gadu, tad zemesgrāmatā nav iespējams veikt īpašnieka maiņas reģistrāciju. Atbilstoši Īpašuma nodokļa likuma 3. panta otrajai daļai nekustamā īpašuma nodokļa taksācijas periods ir kalendārais gads (turpmāk – taksācijas gads).

Šāda sistēma ir atzīstama un pat lietderīga, jo tas nebūtu samērīgi, ja personas varētu dāvināt, pārdot nekustamos īpašumus, ja par tiem nav pilnībā nomaksāts nodokļa maksājums. Tomēr šī norma ir redakcijā, kas nebūt nav tā labvēlīgākā nekustamā īpašuma pārdevējiem un pircējiem, galvenokārt pircējiem. Sākotnēji norma noteica, ka nodoklim ir jābūt samaksātam par mēnesi, kurā tiek veikts darījums, šobrīd norma paredz, ka nodoklim ir jābūt samaksātam ne tikai par mēnesi, kurā notiek darījums, bet gan par visu gadu. Tas praksē nozīmē, ka, pārdodot īpašumu janvārī, lai jaunais īpašnieks to reģistrētu zemesgrāmatā, viņam būs jānomaksā nekustamā īpašuma nodoklis ne tikai par janvāri, bet gan par visu gadu, kurā attiecīgais darījums notiek. Kā jau zināms no iepriekšējām šī darba nodaļām, nekustamā īpašuma nodoklis var sasniegt ievērojamus apmērus.

3.3. Likuma robs starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu

Likuma robs ir likuma plānam pretēja nepilnība salīdzinājumā ar visu tiesību sistēmu kopumā.⁹⁵ Likuma robs pastāv, ja likumdevējs nav ietvēris pozitīvi tiesisko regulējumu, kaut no tiesību sistēmas viedokļa šādam regulējumam vajadzētu būt ietvertam.⁹⁶

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešajai daļai ir imperatīvs raksturs.⁹⁷ Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešā daļa nosaka, ka ja īpašumu atsavina vai dāvina, zemesgrāmatā īpašnieka maiņu var reģistrēt pēc tam, kad ir nomaksāts nodokļa pamatparāds, soda nauda un nokavējuma nauda, kā arī veikts nodokļa maksājums par taksācijas gadu, kurā notiek īpašnieka maiņa, un zemesgrāmatu nodaļa par to ir pārliecinājusies tiešsaistes datu pārraides režīmā.

Būtībā norma paredz, ka, kamēr nav veikta nekustamā īpašuma nodokļa samaksa, zemesgrāmatā nevar reģistrēt īpašnieka maiņu. Jāmin, ka, ja tiesiskā sastāva gadījumā tiesisko

---

⁹⁵ Larenz K., Canaris C. Methodenlehre der Rechtswissenschaft. 3. Auflage. Berlin: Springer, 1995, S. 192, 194.

⁹⁶ Ņikuļina, N. Tiesību normas iztulkošanas un tiesību tālākveidošanas nošķiršana. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/8340/307-11050-Nikulina_Natalija_JurP040095.pdf?sequence=1&isAllowed=y [skatīts 14.04.2019.]

⁹⁷ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 11. maija lēmums lietā Nr. SKC – 1035/2011, 7. punkts.

seku iestāšanās ir obligāta, tad tā ir imperatīva tiesību norma, tāpēc tiesību piemērotājam nav nekādu iespēju izvairīties no tiesisko seku iestāšanās.⁹⁸

No iepriekš minētā var secināt, ka Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešā daļa ir imperatīva tiesību norma, līdz ar to tiesību piemērotājs, šajā gadījumā tas būtu zemesgrāmatu tiesnesis, nevar izvairīties no šīs normas piemērošanas.

Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmā daļa nosaka, ka pašvaldības par nekustamā īpašuma nodokļa apmēru kārtējam taksācijas gadam paziņo nodokļa maksātājam vai tā pilnvarotai personai līdz tā paša gada 15.februārim, nosūtot maksāšanas paziņojumu viņam vai viņa pilnvarotai personai pēc norādītās adreses. Nodokļa maksāšanas paziņojuma nosūtīšanas termiņš par neapstrādātu lauksaimniecībā izmantojamo zemi ir nākamā taksācijas gada 15.februāris.

Būtībā šī tiesību norma uzliek pašvaldībai pienākumu līdz katra gada 15. februārim nosūtīt nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu nodokļu maksātājam, kas nozīmē, ka nodokļa aprēķins, proti, summa, kas personai būs jāmaksā, saņemot paziņojumu, ir jānosaka un jāaprēķina pirms 15. februāra. Tomēr likums nedefinē, līdz kuram datumam būtu jāveic šīs darbības. Vēl var pieminēt, ka atbilstoši Īpašuma nodokļa likuma 6. panta 1.¹ daļai nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojums ir administratīvais akts.

Starp abām šīm tiesību normām pastāv iespējams likuma robs jeb likuma plānam pretēja nepilnība. Tiesību teorijā ir atzīts, ka likuma robus iedala atklātos un aizklātos, sākotnējos un vēlākos, apzinātos un neapzinātos.⁹⁹ Būtu nepieciešams noskaidrot, kāda veida likuma plānam pretēja nepilnība rodas starp Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu.

Atklāts likuma robs ir tad, ja attiecībā uz noteiktu dzīves gadījumu, kāds attiecīgi rodas piemērojot minētās Īpašuma nodokļa likuma normas, nav ietverts pozitīvs tiesisks regulējums, kaut arī regulējumam, ņemot vērā attiecīgā likuma plānu un mērķi bija jābūt ietvertam.¹⁰⁰ No minēto pantu ģenēzes var izdarīt secinājumu, ka šis ir atklāts likums robs, jo likumdevējam vajadzēja paredzēt, ka var rasties šāda situācija, kā arī paredzēt, kā šo situāciju var atrisināt.

---

⁹⁸ Neimanis, J. Ievads tiesībās. Rīgā: Autora izdevums, 2004, 46., 52. lpp.

⁹⁹ Sniedzīte Ginta. Tiesību normas iztulkošana praeter legem. Likums un Tiesības, 2005, 7. sējums, Nr. 10, 331.lpp.

¹⁰⁰ Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām. Melķis E. (Zin red.) Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Rīga: BO SIA „Ratio iuris”, 2003, 139.lpp.

Līdz ar to likuma robs, kas rodas no tiesiskās situācijas, piemērojot Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu, ir atklāts likums robs.

Sākotnējs likuma robs ir tad, ja likumdevējs, pieņemot attiecīgās tiesību normas, nav noregulējis situāciju, kuru tam būtu bijis jānoregulē. No augstāk izklāstītās abu pantu ģenēzes var secināt, ka šis ir sākotnējs likums robs. Lai arī abos pantos – gan Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmajā daļā, gan 9. panta trešajā daļā – laika gaitā ir bijuši dažādi grozījumi, likuma robs nav radies, veicot grozījumus, tas Īpašuma nodokļa likumā ir pastāvējis jau kopš šī likuma spēkā stāšanās.

Neapzināts likuma robs ir tad, ja likumdevējs, pieņemot attiecīgās tiesību normas, nav noregulējis kādu tiesiski nozīmīgu situāciju vai arī maldīgi uzskatījis, ka tā ir noregulēta. Šī likuma roba gadījumā rodas konkrēta tiesiskā situācija, kuru ir iespējams bez sarežģītiem līdzekļiem, noregulēt, to nav nepieciešams paplašināti interpretēt. No likumprojektu anotācijām, kas apskatītas iepriekšējās apakšnodaļās, var secināt, ka likumdevējs, t.i., Saeima, pieņemot gan pašu Īpašuma nodokļa likumu, gan veicot tajā grozījumus, nav pamanījis šo likuma robu. Līdz ar to var uzskatīt, ka šis ir neapzināts likuma robs.

Likuma roba esamību var raksturot ar piemēru. Persona janvāra sākumā noslēdz līgumu, ar kuru atsavina sev piederošo nekustamo īpašumu. Otra persona, kura ir iegādājusies šo nekustamo īpašumu, dodas pie notāra vai uz bāriņtiesu un saņem nostiprinājuma lūgumu, ar kuru doties uz zemesgrāmatu. Šī persona dodas uz zemesgrāmatu, piemēram, 10. janvārī. Attiecīgā zemesgrāmatu nodaļa atsaka reģistrēt īpašuma tiesības uz pircēja vārda, jo nav ievērota Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešā daļa, proti, nav veikta nekustamā īpašuma nodokļa samaksa par taksācijas (tekošo) gadu.

Atbilstoši Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešajai daļai zemesgrāmatu nodaļa šādu pārbaudi par to, vai ir veikta nekustamā īpašuma nodokļa samaksa veic tiešsaistes sistēmā. Pašvaldība nav spējīga līdz 10. janvārim aprēķināt maksājamo nekustamā īpašuma nodokli. Jāmin, ka tiešsaistes sistēmā informācija parādās pirms paziņojumu nosūtīšanas, tas ir, pirms 15. februāra, kurš ir noteikts saskaņā ar Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu, bet tā vienalga neparādās tik agri kā 10. janvārī.

Līdz ar to rodas situācija, kurā zemesgrāmatu tiesnesim, izmantojot tiešsaistes sistēmu, kuras izmantošanu nosaka likums, nav iespējams pateikt personai pašvaldības aprēķināto nodokļa summu par taksācijas gadu, ja persona vēlas īpašnieka maiņu reģistrēt laikā, kad pašvaldība vēl šādu aprēķinu nav veikusi, līdz ar to zemesgrāmatu tiesnesim saskaņā ar Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešo daļu ir pienākums atteikt īpašnieku maiņu nekustamajam

īpašumam. Zemesgrāmatu tiesnesis pamato savu lēmumu ar to, ka nav veikta nekustamā īpašuma nodokļa samaksa.

No augstāk minētā, vērtējot Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu kopsakarā, var izdarīt secinājumu, ka personai nav iespējams reģistrēt nekustamā īpašuma īpašnieka maiņu zemesgrāmatā tik ilgi, kamēr pašvaldība tiešsaistes sistēmā nav ievietojusi nekustamā īpašuma nodokļa apmēru par taksācijas gadu. Pirms šī brīža nedz persona, nedz zemesgrāmata(?) nevar zināt nekustamā īpašuma nodokļa summas apmēru par taksācijas gadu, tādējādi nevar nodrošināt šī nodokļa apmaksu, nezinot kādas summas apmaksu ir jāveic.

Līdz ar to ir saskatāms likuma robs starp divām Īpašuma nodokļa likuma normām, jo persona nevar izpildīt savu pienākumu un veikt nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par tekošo gadu, kamēr nav saņēmusi nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu, kas ir saprotami. Tomēr līdz ar to persona nevar veikt īpašnieku maiņas reģistrāciju zemesgrāmatā, kamēr nav veikusi nekustamā īpašuma nodokļa par taksācijas gadu samaksu. Īpašuma nodokļa likums nevienā brīdī neuzliek par pienākumu pašvaldībai kaut kā rīkoties, lai risinātu problēmu, kas ir radusies šai personai, kas nevar reģistrēt nekustamo īpašumu zemesgrāmatā. Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmā daļa vien paredz, ka pašvaldībai ir pienākums izsūtīt nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu līdz taksācijas gada 15. februārim.

Līdz ar to pastāv likuma robs starp divām tiesību normām, jo šāda situācija nav regulēta, proti, likumā nav norādīts nedz kā jārikojas personai, nedz kā jārikojas institūcijai, lai šo tiesisko situāciju veiksmīgi atrisinātu un neietekmētu personas tiesības reģistrēt nekustamā īpašuma īpašnieku maiņu zemesgrāmatā.

Atbilstoši Zemesgrāmatu likuma 1. pantam¹⁰¹ nekustamā īpašuma ierakstīšana zemesgrāmatā arī ir īpašuma tiesību realizācija. Persona, reģistrējot sevi kā nekustamā īpašnieku zemesgrāmatā, izmanto savas īpašuma tiesības.

Satversmes 105. pants nosaka: “Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

---

¹⁰¹ Zemesgrāmatu likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=60460>

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 105. pants paredz īpašuma tiesību netraucētu īstenošanu. Ar “tiesībām uz īpašumu” saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savs gribas.¹⁰²

Saskaņā ar iepriekš minēto var izdarīt secinājumu, ka augstāk izklāstītais Īpašuma nodokļa regulējums ir antikonstitucionāls, jo persona, kamēr tā nav saņēmusi informāciju par apmēru, kādā tai jāveic nekustamā īpašuma nodokļa maksājumus, nevar realizēt savas īpašuma tiesības, proti, reģistrēt nekustamo īpašumu zemesgrāmatā. Tas ir Satversmes 105. pantā ietvertu tiesību uz īpašumu aizskārums.

Antikonstitucionalitāte nav vienīgā problēma, ko rada šādu normu esība likumā. No iepriekš minētājam normām izriet, ka īpašuma tiesības nav iespējams reģistrēt līdz brīdim, kamēr zemesgrāmatu tiesnesis tiešsaistes sistēmā uzzina nekustamā īpašuma nodokļa par taksācijas gadu apmēru, kuru pēcāk nomaksā persona, lai varētu veikt šī nekustamā īpašuma reģistrāciju.

Tiesiskās situācijas regulējuma neesamība starp Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmo daļu un Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešo daļu rada ne tikai konstitucionālus riskus saistībā ar Satversmes 105. pantā ietvertu tiesību realizāciju, bet arī tīri civiltiesiskiem apsvērumiem, jo tas apgrūta nekustamā īpašuma īpašnieku maiņas reģistrāciju zemesgrāmatā.

Autoram šī situācija likās interesanta, tāpēc autors konsultējas ar zemesgrāmatu nodaļas tiesnesi, lai saprastu, kā šī situācija, kurai šķietami likums nekādu risinājumu neparedz, tiek risināta praksē. Zemesgrāmatu nodaļas tiesnese norādīja, ka prakse atšķiras starp zemesgrāmatu nodaļām, ir dažādas pieejas. Ir zemesgrāmatu nodaļas, kuru ieskatā pašvaldības neizdarību dēļ nedrīkst liegt personai tās konstitucionālās tiesības uz nekustamā īpašuma reģistrāciju. Šādas zemesgrāmatas ieskatās tiešsaistes sistēmā un redzot paziņojumu, ka nodokļa aprēķins par taksācijas gadu vēl nav veikts, veic nekustamā īpašuma reģistrāciju, atstājot pašvaldības ziņā to, kā tiks veikta nodokļa iekasēšana. Ir zemesgrāmatu nodaļas, kuras šādā situācijā pamatojas tikai uz Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešo daļu un atsaka reģistrāciju. Pastāv arī situācijas, kad zemesgrāmatā pieņemt nostiprinājuma lūgumu, proti, neatsaka reģistrēt, bet nogaida kamēr tiešsaistes sistēmā parādās apmaksājamā summa. Ir arī zemesgrāmatas, kas sūta informācijas pieprasījumu pašvaldībai, lai tā ārpus kārtas, pirms termiņa norāda nekustamā īpašuma nodokļa apmēru, kura apmaksu ir nepieciešams veikt.

---

¹⁰² Satversmes tiesas 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. 2016-04-03, 18.2. punkts.

No augstāk minētā var secināt, ka zemesgrāmatu nodaļu prakse šī likuma roba aizpildīšana atšķiras. Iespējams, likuma roba esamību ir iespējams atrisināt, izmantojot Administratīvā procesa likumā ietvertos risināšanas principus.

Administratīvā procesa likuma 17. pants regulē tiesību normu interpretāciju un analogiju.¹⁰³ Jāvērtē Administratīvā procesa likuma 17. panta otrā daļa, proti, ja tiesību sistēmā tiek konstatēta nepilnība, tad šo nepilnību var novērst arī lietojot analogijas metodi, tas ir, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā.

No Administratīvā procesa likumā minētā var secināt, ka par to, kā atrisināt šo likuma plānam pretēju nepilnību, var lemt likuma piemērotājs, izmantojot analogiju. Šajā gadījumā likuma piemērotājs būs zemesgrāmatu nodaļu tiesnesis. Tā kā tieša Īpašuma nodokļa likuma 6. panta pirmās daļas un 9. panta trešās daļas piemērošana var novest pie Satversmes 105. panta pārkāpuma, tad zemesgrāmatu nodaļu tiesnesim, neņemot vērā to, ka jābūt nomaksātam nekustamā īpašuma nodoklis, būtu jāveic nekustamā īpašuma reģistrācija zemesgrāmatā, ja vēl nav saņemts nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojums. Tomēr, ņemot vērā, ka prakse starp zemesgrāmatu nodaļu tiesnešiem atšķiras, šo tiesisko situāciju būtu nepieciešams noregulēt, izdarot grozījumus Īpašuma nodokļa likumā.

Autors uzskata, ka pastāv vairāki veidi kā šo situāciju noregulēt tā, lai nerastos neskaidrības nedz tiesību piemērotājiem, nedz personām. Viens variants ir dzēst no Īpašuma nodokļa likuma 9. panta trešo daļu, bet tas radītu problēmas ar nekustamā īpašuma nodokļa nomaksu. Otrs variants ir paredzēt, ka pašvaldībai ir jānosūta maksāšanas paziņojums līdz 15. decembrim iepriekšējā gadā pirms taksācijas gada, bet tas objektīvi nav iespējams, jo pašvaldībai nav iespējams iegūt nodokļa aprēķināšanai nepieciešamās vērtības no citām sistēmām pirms taksācijas gada iestāšanās. Vēl pastāv iespēja noteikt citu taksācijas periodu, piemēram, no februāra līdz nākamajam februārim, nevis par taksācijas gadu.

Tomēr autora ieskatā šai situācijai vislabāk būtu radīt speciālu regulējumu, kuru arī ietvert Īpašuma nodokļa likumā, kas noteiktu, ka, ja nav saņemts maksāšanas paziņojums par taksācijas gadu, tad zemesgrāmatu nodaļas tiesnesim ir jāveic īpašnieku maiņas reģistrācija nekustamajam īpašumam, aicinot jauno nekustamā īpašuma īpašnieku ieskaitīt pašvaldības budžetā summu, kas ir atbilstoša iepriekšējā taksācijas perioda maksājumam. Tas var radīt dažādas skaitliskas starpības, tomēr jānorāda, ka īpašuma nodokļa maksājumu gadu no gada atšķiras minimāli. Šāds regulējums mazinātu tiesisko nenoteiktību, kā arī neieinteresētu

---

¹⁰³ Administratīvā procesa likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=55567>

personas izmantot šādu likuma nepilnību, reģistrējot īpašumu pirms īpašuma nodokļa samaksas veikšanas.

Kopsavilkums

Izstrādājot darbu autoram radās vairākas atziņas, kā arī autors formulēja secinājumus par nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanas problemātiku, konkrēti par likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtais daļas atbilstību tiesiskās vienlīdzības principam, likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3.¹ daļas atbilstību tiesiskās vienlīdzības principam un likuma plānam pretēju nepilnību starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu.

1. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturtais daļa nav atbilstoša Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, proti, tiesiskās vienlīdzības principam, jo tas, ka personai, kura dzīvo daudzīvokļu dzīvojamā mājā, kas ir sadalīta dzīvokļu īpašumos, nekustamā īpašuma nodoklis tiek aprēķināts pēc faktiskās dzīvokļa platības un personai, kas dzīvo daudzīvokļu mājā, kas nav sadalīta dzīvokļu īpašumos, nekustamā īpašuma nodoklis tiek aprēķināts pēc piederošo domājamo daļu skaita, nav objektīvi un samērīgi, jo personai atbilstoši sociālai realitātei ir neiespējami izklūt no esības šādā kopīpašumā. Šādā gadījumā rodas situācija, kurā personām, kas atrodas vienādos faktiskos apstākļos, var atšķīries nekustamā īpašuma nodokļa apmērs.

2. Autora ieskatā mūsdienās pastāv dažādas tehnoloģiskās iespējas, kā var atvieglināt nodokļa administrēšanas kārtību attiecībā uz likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 2. panta ceturto daļu, piemēram, nodokļa administrēšanā ir iespējams iesaistīt pašus domājamo daļu īpašniekus un, ja personas vēlētos, lai nodoklis tiek aprēķināts ņemot vērā lietošanas kārtību, viņas pašas varētu pašvaldībā iesniegt lietošanas kārtību, pēc kuras tiktu veikts nekustamā īpašuma nodokļa aprēķins.

3. Likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 3. panta 3.¹ daļa nav atbilstoša Satversmes 91. panta pirmajam teikumam – tiesiskās vienlīdzības principam, jo personām, kuru aprēķinātais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums nepārsniedz 7 *euro*, vienalga ir jāmaksā 7 *euro*, bet personām, kuru aprēķinātais nekustamā īpašuma nodokļa maksājums pārsniedz 7 *euro*, ir jāmaksā attiecīgā aprēķināta summa, kas personas, kuru maksājums nepārsniedz 7 *euro*, nostāda būtiski nevienlīdzīgākā situācijā pret pārējām personām.

4. Autors šādai situācijai piedāvā risinājumu, piemēram, nekustamā īpašuma nodokļu maksātājiem, kuriem kopējā nekustamā īpašuma nodokļa apmēra summa nepārsniedz 7 *euro*, izsūtīt nodokļa maksāšanas paziņojumu tikai tad, kad šīs summa pārsniedz 7 *euro*, piemēram, reizi divos gados, tas atrisinātu šobrīd pastāvošo nevienlīdzīgo situāciju.

5. Starp likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 6. panta pirmo daļu un 9. panta trešo daļu pastāv likuma robs jeb likuma plānam pretēja nepilnība, jo persona nevar izpildīt savu pienākumu un veikt nekustamā īpašuma nodokļa samaksu par tekošo gadu, kamēr nav saņēmusi nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojumu. Nekustamā īpašuma paziņojums pašvaldībai ir jānosūta nodokļa maksātājam līdz taksācijas gada 15. februārim, tomēr līdz ar to persona nevar veikt īpašnieku maiņas reģistrāciju zemesgrāmatā, kamēr nav veikusi nekustamā īpašuma nodokļa par taksācijas gadu samaksu. Rodas tiesiskā situācija, kurā personai var rasties problēmas veikt nekustamā īpašuma īpašnieku maiņas reģistrāciju zemesgrāmatā līdz taksācijas gada 15. februārim.

6. Autors uzskata, ka pastāv vairāki veidi, kā šo situāciju noregulēt, tomēr vislabākais autora ieskatā būtu radīt speciālu regulējumu, kuru arī ietvert likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”, kas noteiktu – ja nav saņemts maksāšanas paziņojums par taksācijas gadu, tad zemesgrāmatu nodaļas tiesnesim ir jāveic īpašnieku maiņas reģistrācija nekustamajam īpašumam, aicinot jauno nekustamā īpašuma īpašnieku ieskaitīt pašvaldības budžetā summu, kas ir atbilstoša iepriekšējā taksācijas perioda maksājumam.

Izmantoto informācijas avotu saraksts

Monogrāfijas:

1. Larenz K., Canaris C. Methodenlehre der Rechtswissenschaft. 3. Auflage. Berlin: Springer, 1995.
2. Neimanis, J. Ievads tiesībās. Rīgā: Autora izdevums, 2004.

Periodika:

3. Amadeo, K. 2009 Financial Crisis Explanation with Timeline. Pieejams: <https://www.thebalance.com/2009-financial-crisis-bailouts-3305539> [skatīts 10.03.2019.]
4. Balodis, K. Pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšana Satversmes tiesas praksē. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/articles/pamattiesibu-ierobejojuma-konstitucionalitates-izvertesana-satversmes-tiesas-prakse/> [skatīts 25.03.2019.]
5. Bule, L., Leitāne, L. Nekustamā īpašuma nodokļa problēmas draud ar centralizāciju. Pieejams: <https://lvportals.lv/viedokli/286731-nekustama-ipasuma-nodokla-problemas-draud-ar-centralizaciju-2017> [skatīts 14.04.2019.]
6. Helmane, I. Administratīvi teritoriālā reforma jāpabeidz 2020. gadā. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/301807-administrativi-teritoriala-reforma-japabeidz-2020-gada-2019> [skatīts 10.04.2019.]
7. Levits, E. Par tiesiskās vienlīdzības principu. Latvijas Vēstnesis, 08.05.2003., Nr. 68 (2833).
8. Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām. Meļķis E. (Zin red.) Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā. Rīga: BO SIA „Ratio iuris”, 2003, 139.lpp.
9. Sniedzīte Ginta. Tiesību normas iztulkošana *praeter legem*. Likums un Tiesības, 2005, 7. sējums, Nr. 10.

Starptautisko tiesību akti:

10. ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarāciju. Pieejams: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> [skatīts 14.04.2019.]
11. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649> [skatīts 14.04.2019.]
12. Eiropas Savienības Pamattiesību harta. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=HR> [skatīts 14.04.2019.]

13. Starptautiskais pakts par pilsoņu un politiskajām tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/705> [skatīts 14.04.2019.]

Normatīvie tiesību akti:

14. Latvijas Republikas Satversme. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>
15. Administratīvā procesa likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=55567>
16. Likums "Par nekustamā īpašuma nodokli" Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=43913>
17. Likums "Par pašvaldībām". Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57255>
18. Zemesgrāmatu likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=60460>
19. Republic of Lithuania Law on Immovable Property Tax. Pieejams: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.409446?jfwid=rivwzvpvg>
20. Republic of Serbia. Property Tax Law. Pieejams: <http://mfin.gov.rs/UserFiles/File/english/Property%20Tax%20Law.pdf>

Normatīvo tiesību aktu likumprojekti un priekšlikumi:

21. 2014. gada 1. janvāra grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/262315-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
22. 2013. gada 19. septembra grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/260644-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
23. 2011. gada 15. decembra likumprojekts "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli"" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/241838-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
24. Priekšlikumi likumprojekta "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli"" (Nr. 118/Lp11) izskatīšanai 2. lasījumā. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS11/saeimalivs11.nsf/0/0E3A2E722C2CA389C22579660054B312?OpenDocument>
25. 2010. gada 20. decembra grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/223560-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
26. 2010. gada 30. novembra likumprojekts "Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli"" Pieejams: <http://titania.saeima.lv/LIVS10/SaeimaLIVS10.nsf/0/A10F5ECDD9E19589C22577F2002C91A8?OpenDocument>
27. 2010. gada 21. jūlija grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli" Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/212859-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

28. 2010. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/202366-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
29. 2009. gada 1. decembra likumprojekts “Grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli”” Pieejams:
<https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/0F3F167F53C88379C225766200354F1B?OpenDocument>
30. Priekšlikumi likumprojekta “Grozījumi likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli”” (Nr.1540/Lp9) izskatīšanai 2.lasījumā. Pieejams:
<https://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/97A700DB860FB4F4C225767E0051CE73?OpenDocument>
31. 2008. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/167089-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
32. 2006. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/121016-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
33. 2002. gada 1. janvāra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/56254-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->
34. 1998. gada 25. novembra grozījumi likumā “Par nekustamā īpašuma nodokli” Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/id/50686-grozijumi-likuma-par-nekustama-ipasuma-nodokli->

Tiesu prakse:

35. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2000. gada 3. oktobra spriedums lietā Camp and Bourimi v. The Netherlands
36. Eiropas Savienības tiesas 1997. gada 2. oktobra spriedums lietā Nr. C-100/95, ECR I-5289
37. Satversmes tiesas 2018. gada 18. decembra spriedums lietā Nr. 2016-04-03
38. Satversmes tiesas 2018. gada 12. decembra spriedums lietā Nr. 2018-06-0103
39. Satversmes tiesas tiesnešu Inetas Ziemeles, Sanitas Osipovas un Artūra Kuča 2018. gada 1. novembra atsevišķās domas lietā Nr. 2017-35-03
40. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra spriedums lietā Nr. 2017-35-03
41. Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija spriedums lietā Nr. 2017-28-0306
42. Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija spriedums lietā Nr. 2017-15-01
43. Satversmes tiesas 2017. gada 19. oktobra spriedums lietā Nr. 2016-14-01
44. Satversmes tiesas 2015. gada 8. aprīļa spriedums lietā Nr. 2014-34-01
45. Satversmes tiesas 2015. gada 25. marta spriedums lietā Nr. 2014-11-0103
46. Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra spriedums lietā Nr. 2014-03-01

47. Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija spriedums lietā Nr. 2014-02-01
48. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra spriedums lietā Nr. 2013-08-01
49. Satversmes tiesas 2011. gada 28. novembra spriedums lietā Nr. 2011-02-01
50. Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra spriedums lietā Nr. 2010-29-01
51. Satversmes tiesas 2010. gada 6. decembra spriedums lietā Nr. 2010-25-01
52. Satversmes tiesas 2008. gada 30. aprīļa spriedums lietā Nr. 2007-23-01
53. Satversmes tiesas 2007. gada 19. decembra spriedums lietā Nr. 2007-13-03
54. Satversmes tiesas 2006. gada 11. decembra spriedums lietā Nr. 2014-03-01
55. Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra spriedums lietā Nr. 2005-19-01
56. Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa spriedums lietā Nr. 2000-07-0049
57. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018. gada 3. jūlija spriedums lietā Nr. A420337714, SKA 90/2018
58. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. A42643208, SKA-490/2011
59. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2011. gada 11. maija lēmums lietā Nr. SKC – 1035/2011
60. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004. gada 23. novembra spriedums lietā Nr. SKA-217

Citi materiāli:

61. Nekustamā īpašuma nodoklis. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/administrativo-lietu-departaments/klasifikators-pec-lietu-kategorijam/nodoklu-tiesibas/nekustama-ipasuma-nodoklis> [skatīts 14.04.2019.]
62. Ņikuļina, N. Tiesību normas iztulkošanas un tiesību tālākveidošanas nošķiršana. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/8340/307-11050-Nikulina_Natalija_JurP040095.pdf?sequence=1&isAllowed=y [skatīts 14.04.2019.]

Bakalaura darbs "Nekustamā īpašuma nodokļa piemērošanas problemātika" izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba autors: _____ Kārlis Jēkabs Īvāns

_____ (rekomendēju/nerekomendēju) bakalaura darbu aizstāvēšanai.

Darba vadītājs: _____ 2019. gada __. maijā
(docents dr. iur. Edvīns Danovskis)

Recenzents: _____

Bakalaura darbs iesniegts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Valststiesību zinātņu katedrā 2019. gada __. maijā.

Dekāna pilnvarotā persona: _____

Bakalaura darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē 2019. gada __. _____

Komisijas sekretāre/-s: _____